

'17-'18

JAARVERSLAG

LUMOS

SHARING KNOWLEDGE

LUMOS

■ IMPROVING CARE ■

UZ
LEUVEN

VOORWOORD	3
MISSIE EN VISIE	4
EEN DUURZAME IMPACT DOOR CAPACITEITSVERSTERKING EN ERVARINGSUITWISSELING GERICHT OP MAXIMALE ZELFREDZAAMHEID EN EIGENAARSCHAP	6
2017 EN 2018 IN EEN NOTENDOP	10
HOOFDACTIVITEITEN	
DR CONGO	12
RWANDA	14
KAMEROEN	16
BENIN	18
ZUID-NOORD- EN ZUID-ZUIDZENDINGEN	20
ONZE ZUIDPARTNERS AAN HET WOORD	22
IMPULSPROJECTEN	26
DUURZAME MATERIËLE EN TECHNISCHE ONDERSTEUNING	28
STRUCTUREEL PARTNERSCHAP EN SYNERGIE	30
FINANCIEEL BILAN 2017 - 2018	34
COMMUNICATIE, SENSIBILISATIE EN FONDSWerving	38
SHARING KNOWLEDGE IMPROVING CARE	38
NOORDEDUCATIE	39
FONDSWerving	40
HET DUOLEGAAT	48
UITDAGINGEN VOOR DE TOEKOMST	49
BESTUUR EN OPERATIONELE WERKING	52
DANKWOORD	54

WOORD RWANDA

LUMOS is een vrijwilligersorganisatie binnen UZ Leuven en staat voor Leuvense Universitaire Medische Ontwikkelingssamenwerking en Solidariteit. LUMOS is in 2007 ontstaan uit de samenwerking van UZ Leuven, de Groep Biomedische Wetenschappen KU Leuven en het programma Gezondheid van UC Leuven-Limburg (UCLL), campus Gasthuisberg.

In 2017 en 2018 heeft LUMOS haar programma's uitgevoerd met de structurele financiële ondersteuning uit het Impulsfonds van UZ Leuven. De succesrijke afronding van het werkjaar 2018 was mogelijk dankzij het engagement van meer dan 80 vrijwilligers, voornamelijk medewerkers van UZ Leuven, KU Leuven en UCLL. Al deze personen hebben hun expertise in de gezondheidszorg ten volle ingezet voor de hoofdactiviteiten van LUMOS in Benin (Boko en Papané), DR Congo (Kisantu, Mosango, Budjala en Drodro), Kameroen (Njinikom, Shisong en Bafut) en Rwanda (Huye).

Niet alleen de samenwerking met de lokale partners in Afrika, maar ook de opbouw van complementariteit en synergie met externe partners staat centraal in de werking van LUMOS. Onze organisatie deelt met die partners deskundigheid, middelen en medewerkers op het terrein.

Voor de activiteiten in Congo werkt LUMOS samen met de Belgische ngo Memisa, in het kader van het DGD-programma 2017 - 2021. Dankzij die samenwerking kan LUMOS haar jarenlange engagement in Kisantu versterken in partnerschap met een ervaren ngo op het gebied van de gezondheidszorg. In het kader van dat samenwerkingsverband heeft LUMOS haar medische activiteiten kunnen uitbreiden naar drie andere lokale ziekenhuizen, in verschillende Congolese provincies. Het betreft de zogenaamde 'demonstratiezones' Budjala, Drodro en Mosango.

In Benin startte in 2017 het DGD-vijfjarenprogramma van de ngo's Artsen Zonder Vakantie en Memisa, LUMOS is partner en cofinancier in dit programma. Een van de sterke punten binnen dat programma is dat LUMOS naast Noord-Zuidsamenwerking, ook aandacht kan besteden aan de ontwikkeling van Zuid-Zuidverbanden, onder meer door de uitwisseling van lokale medische expertises tussen onze partnerziekenhuizen in Benin onderling en tussen onze partnerziekenhuizen in Benin en deze in andere landen in Afrika. Maar onder meer ook door het ondersteunen van regionale vormingen en congressen.

Het jaarverslag opent met een beknopte beschrijving van de missie en visie van LUMOS. Daarna volgt de rapportering over de activiteiten die in de werkjaren 2017 en 2018 in het kader van de verschillende regionale activiteiten zijn uitgevoerd. Aansluitend leest u enkele treffende getuigenissen van Afrikaanse partners en begeleiders van Zuid-Noordstages. Na een beknopte voorstelling van de structurele partnerschappen schetst het verslag het financiële bilan van 2017 en 2018, met daarin ook aandacht voor de resultaten van de fondsenwerving van LUMOS. In dat verband laten we graag ook onze schenkers aan het woord. Fondsenwerving wordt ongetwijfeld een belangrijk actiepunt in de toekomst, waarbij we ons inspannen om middelen uit externe bronnen te verwerven die we kunnen matchen met de structurele financiering door UZ Leuven. Verder kijken we vooruit naar de toekomstige uitdagingen waar LUMOS voor staat. Tot slot wordt de bestuurlijke en operationele structuur van onze organisatie voorgesteld.

We sluiten dit jaarverslag af met een uitdrukkelijk dankwoord aan het bestuur, de directie en de medische raad van UZ Leuven. Verder zijn we erkentelijkheid verschuldigd aan de organisaties, schenkers en medewerkers die zich in 2017 en 2018 zijn blijven inzetten voor LUMOS. Onze dankbaarheid richt zich in het bijzonder tot iedereen die zich vrijwillig heeft geëngageerd voor de diverse acties van LUMOS, zowel voor de voorbereiding en de opvolging van de activiteiten vanuit Leuven als voor de uitvoering ter plekke bij onze begunstigen.

We hopen u met dit jaarverslag een goed beeld te geven van de activiteiten van LUMOS en van haar impact op het gebied van de medische ontwikkelingssamenwerking met partners in Afrika. De inspanningen die UZ Leuven daarvoor levert met haar vrijwilligersorganisatie LUMOS kan model staan voor de verantwoordelijkheid die een universitair ziekenhuis in mondiale context dient op te nemen, trouw aan haar opdrachtverklaring.

Prof. dr. Jan Verhaegen
Voorzitter Raad van bestuur LUMOS

Prof. dr. Wim Robberecht
Gedelegeerd bestuurder UZ Leuven

LUMOS is de drijvende kracht achter de medische ontwikkelingssamenwerking van UZ Leuven. Zij voert haar opdracht uit door het mobiliseren van klinische, paramedische, technische, beleidsmatige en administratieve medewerkers. Zij stellen op vrijwillige basis hun academische, klinische, technische en organisatorische expertise ter beschikking van LUMOS en haar partners in Afrika.

LUMOS onderschrijft de waarden uit de basisverklaringen over de identiteit en de opdracht van UZ Leuven, KU Leuven en UCLL. Vanuit die waarden streeft LUMOS naar een duurzame ontplooiing van basisgezondheidszorg in partnerlanden in het Zuiden en meer in het bijzonder in Centraal- en West-Afrika. Dat doel wil LUMOS realiseren aan de hand van vormingsprogramma's voor lokale artsen en gezondheidswerkers en door een gerichte overdracht en opbouw van kennis en vaardigheden.

Dat alles gebeurt binnen een samenwerkingsverband dat gekenmerkt wordt door wederkerigheid en transparantie. Op lange termijn is het ultieme doel van LUMOS de partnerziekenhuizen in Afrika zelfstandig te laten functioneren.

VISIE

LUMOS

- ondersteunt haar Afrikaanse partners in het zelfstandig ontwikkelen van kwaliteitsvolle gezondheidszorg, die model kan staan voor het Zuiden en moet uitmonden in maximale zelfredzaamheid;
- handelt vanuit prioritaire lokale behoeften van haar Zuidpartners;
- hanteert een multidisciplinaire benadering, waarbij klinische opleiding en vorming van gezondheidswerkers, medische dienstverlening en volksgezondheid met elkaar interageren;
- stimuleert een integrale en integrerende aanpak van de gezondheidszorg;
- bouwt aan versterking van haar draagvlak binnen en buiten de brede context van de universiteit door gemotiveerde deskundigen, gezondheidswerkers in opleiding en studenten op diverse ontwikkelingsrelevante gebieden te sensibiliseren voor het leveren van een bijdrage aan de uitvoering van de opdracht van LUMOS;
- streeft naar het mobiliseren van middelen en mensen voor het uitvoeren van diverse operationele acties en voor het verzekeren van de continuïteit daarvan;
- ondersteunt, op basis van haar medische ervaring op het terrein klinisch georiënteerd wetenschappelijk onderzoek, dat aansluit bij haar missie;
- faciliteert wetenschappelijk basisonderzoek in het kader van een klinisch translacionele benadering, met een effectieve meerwaarde voor de patiëntengroepen, de zorgverstrekkers en de opleiders in het Zuiden.

EEN DUURZAME IMPACT DOOR CAPACITEITS- VERSTERKING EN ERVARINGSUITWISSELING GERICHT OP MAXIMALE ZELFREDZAAMHEID EN EIGENAARSCHAP

INTRODUCTIE VAN HEMOCULTUREN ALS ELEMENT IN DE STRIJD TEGEN ANTIBIOTICARESISTENTIE

LUMOS ondersteunt haar partnerziekenhuizen op een integrale wijze door middel van capaciteitsversterking van het lokale gezondheidspersoneel, de ondersteunende diensten (techniek, medische beeldvorming, labo ...) en de algemene ziekenhuisorganisatie (ruimteplanning, ziekenhuismanagement, ziekenhuishygiëne, stockbeheer ...). Deze capaciteitsversterking beperkt zich niet tot Noord-Zuidzendingen, maar wordt ook gerealiseerd door middel van Zuid-Zuiduitwisseling en regionale vormingen. LUMOS realiseert deze laatste vaak in synergie met andere Belgische actoren, zoals het ITG (Instituut Tropische Geneeskunde te Antwerpen) en Artsen Zonder Vakantie (AZV), en met lokale actoren.

De introductie van hemoculturen als element in de strijd tegen antibioticaresistentie is daar een schoolvoorbeeld van.

Antibioticaresistentie vormt een van de grootste bedreigingen voor de internationale volksgezondheid, de voedselzekerheid en ontwikkeling. Zonder snelle gecoördineerde actie kan antibioticaresistentie tegen 2050 tot 10 miljoen doden per jaar opeisen en tegen 2030, 24 miljoen mensen in extreme armoede drijven, aldus een recent VN-rapport (2019) van experts van de UN Interagency Coordinating Group (IACG) on Antimicrobial Resistance. Volgens het rapport kosten infectieziekten door antibioticaresistente micro-organismen vandaag al jaarlijks aan minstens 700 000 mensen het leven.* Veelvoorkomende infectieziekten dreigen uiteindelijk onbehandelbaar te worden, levensreddende ingrepen zullen meer risico's inhouden en geavanceerde geneeskunde (zoals transplantaties en kankerbehandeling) onmogelijk worden door het "alarmerende niveau van antibioticaresistentie". Volgens het ITG, een partner van LUMOS, zou dreigniveau 4 gepast zijn voor multiresistente bacteriën.

Nu al overlijden in België jaarlijks 2 600 personen door resistente bacteriën. En dan valt het nog mee in de westerse landen, waar je antibiotica enkel op voorschrift kunt krijgen en patiënten met een resistente bacterie apart (in isolatie) worden verzorgd. In Azië en Afrika is de opmars van resistentie pas echt schrikbarend. Het Zuiden heeft meestal de middelen niet om resistentie in te dijken en antibiotica zijn er dikwijls vrij te koop.** Als mensen er koorts hebben, valt de standaarddiagnose 'malaria', krijgen ze naast antimalaria medicatie diverse breedspectrumantibiotica tegelijk voorgeschreven om toch maar geen bacterie te missen, of gaan ze zonder voorschrift hun wondermiddel kopen. Ze lijden er desnoods honger voor. "Miljoenen mensen moeten kiezen tussen een antibioticumkuur volhouden of eten op tafel krijgen", aldus prof. Bruno Gryseels, voormalig ITG-directeur.

* Referentie: Artikel MO 08-05-2019 'VN: in 2050 tien miljoen doden per jaar door antibioticaresistentie'

** Referentie: ITG-online artikel 01-09-16 'Antibioticaresistentie hier en in het Zuiden'

De Wereldgezondheidsorganisatie definieerde vier pijlers om antibioticaresistentie te bestrijden: voorlichting, onderzoek en controle; goede hygiëne en infectiepreventiemaatregelen; optimaal gebruik van antibiotica en investeren in nieuwe medicijnen, diagnostiek en vaccinaties. LUMOS tracht, in meerdere of mindere mate, op ieder van deze vier pijlers in te zetten. Dit door het introduceren en het ondersteunen van het gebruik van hemoculturen, alsook door de algemene aandacht voor ziekenhuishygiëne.

Hemoculturen zijn bloedkweken die als doel hebben om de aanwezigheid van bacteriën in de afgenomen bloedstalen vast te stellen. Wanneer we bacteriën kunnen aanwijzen, kunnen we hun resistentiepatroon meten en een gerichte behandeling opstarten, in plaats van breed spectrumantibiotica voor te schrijven die zo ongeveer alle bacteriën afdekken. Deze breed spectrumantibiotica geven sneller aanleiding tot resistentie, voornamelijk wanneer de behandelingskuur vroegtijdig wordt afgebroken of wanneer deze te laag gedoseerd wordt. Beide oorzaken zijn in ontwikkelingslanden vaak het gevolg van een tekort aan financiële middelen. In Belgische ziekenhuizen is het afnemen van hemoculturen een courant diagnostisch onderzoek; in ziekenhuizen in Benin daarentegen betreft het een heel nieuwe benadering in de strijd tegen antibioticaresistentie. Sinds het opstarten van haar activiteiten in Benin in 2014, ondersteunt LUMOS het labo van het St. Jean de Dieu ziekenhuis te Boko. Zoals in haar, in de voorbije jaren ontwikkelde, laboprogramma in Kisantu, DR Congo, heeft LUMOS in Benin speciale aandacht geschonken aan de introductie van hemoculturen. Sedert 2016 gebeurt dit in samenwerking en met cofinanciering van het ITG.

Teneinde het gebruik van hemoculturen verder te optimaliseren en te integreren in het diagnostisch proces in de ziekenhuizen organiseert LUMOS samen met haar partners theoretische en praktische vormingen aan artsen en verpleegkundigen (onder andere praktijk bloedafname, indicaties voor het aanvragen van hemoculturen, antibioticabehandeling, informatie-uitwisseling en communicatie tussen diensten ...) en aan laboranten (onder andere hygiëne, beheer van bloedkweken, communicatie van resultaten, bacteriologie, gebruik van databanken ...). Dit alles draagt bij tot de bestrijding van de antibioticaresistentie volgens de actiepunten van de Wereldgezondheidsorganisatie (surveillance, antibiotic stewardship en infectiepreventie). De ondersteuning door LUMOS beperkt zich niet tot labozendingen en evenmin tot Noord-Zuidzendingen. Tijdens de zendingen met betrekking tot pediatrie wordt ook vorming gegeven over het verantwoord gebruik van antibiotica en het belang van en de indicaties voor het aanvragen van hemoculturen. Tenslotte is er ook een samenwerking met het Centre National Hospitalier Universitaire te Cotonou (CNHU), dat mee instaat voor de opvolging en de vorming van de lokale laboranten. In 2018 is na enkele algemene labozendingen en zendingen rond ziekenhuishygiëne ook voorzichtig gestart met het introduceren van hemoculturen in het Saint Martin ziekenhuis te Papané. Hiertoe volgden de laboranten van Papané een basisopleiding bij hun collega's van het ziekenhuis van Boko die eerder van LUMOS schouder aan schouder training kregen volgens het principe 'Train the trainer'. Vervolgens zijn ze verder opgeleid in het CNHU te Cotonou. De ziekenhuizen van Boko en Papané blijven, in functie van de ervaringsuitwisseling omtrent het gebruik van hemoculturen, nauwe contacten onderhouden, onderling maar ook met het CNHU. LUMOS ondersteunde eveneens de deelname van zes artsen en laboranten aan het 'One-Health'-congres, een congres over antibioticaresistentie dat aan het CNHU is georganiseerd.

In de toekomst zullen we in het kader van de strijd tegen antibioticaresistentie in Rwanda eveneens een intensievere samenwerking met het Centre Hospitalière Universitaire Butare (CHUB), het universitair ziekenhuis te Butare, opbouwen. Deze samenwerking zal voornamelijk vorm krijgen door regionale opleidingen in verband met ziekenhuishygiëne en door de introductie in de districtsziekenhuizen van het afnemen van hemoculturen, die het CHUB verder zal analyseren. In 2017 is reeds een eerste regionale vorming georganiseerd in samenwerking met het CHUB. In 2020 vindt in Cotonou een congres over antibioticaresistentie plaats en zal LUMOS trachten vertegenwoordigers uit haar partnerziekenhuizen in DR Congo, Kameroen en Rwanda in te schrijven. In synergie met het CNHU, het ITG en AZV zal LUMOS in 2019 ook een vorming 'Gestion des risques infectieux' organiseren.

" Je suis Carine, je travaille dans le laboratoire de Boko depuis 2017 et je forme avec Gutemberg l'équipe qui s'occupe des hémocultures. L'appui de LUMOS, en collaboration avec l'IMT Anvers, nous a permis d'élaborer le service de laboratoire bactériologie et d'améliorer les procédures. Personnellement, j'ai appris beaucoup de la bactériologie depuis le début de l'implémentation des hémocultures. Je pense que les hémocultures ont un effet très important sur la prise-en-charge des patients dans l'hôpital. Les cliniciens dans l'hôpital sont maintenant plus au courant de la résistance antibactérienne importante des bactéries. Avec l'antibiogramme, nous pouvons conseiller les cliniciens quels antibiotiques à utiliser pour leurs patients. En plus, les hémocultures ont permis de détecter des épidémies nosocomiales dans le service de la pédiatrie. Cela a aidé à contrôler les épidémies. On reçoit aussi des hémocultures des autres hôpitaux de la région, parce que notre hôpital est le seul dans la région à faire des hémocultures. Nous sommes passés d'une dizaine de demandes par mois au début en 2017 à près de 150 cultures par mois à présent. On s'attend de continuer à améliorer les services de bactériologie, afin de plus appuyer l'hygiène hospitalière. Le suivi des indicateurs de qualité comme la contamination des hémocultures nous permet aussi d'organiser des interventions, comme une formation des infirmières. "

Carine Kotchare

(technicienne de laboratoire à l'hôpital de zone de Boko)

2017 - 2018
in een notendop

4 landen in Sub-Sahara-Afrika

De hoofdactiviteiten van LUMOS vinden plaats in **Benin, DR Congo, Kameroen en Rwanda**.

25 Noord-Zuid-zendingen

bij 11 partnerziekenhuizen of 8 lokale partners

2017	2018
- 19 Noord-Zuidzendingen	- 25 Noord-Zuidzendingen
- 1 Zuid-Noordzending	- 3 Zuid-Noordzending
- 1 Zuid-Zuidzending	- 2 Zuid-Zuidzendingen

47 terreinvrijwilligers

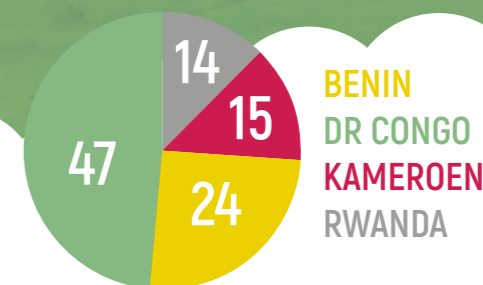
In 2018 kon LUMOS 47 verschillende vrijwilligers op het terrein inzetten. Al die vrijwilligers zijn experts op het gebied van de gezondheidszorg en daaraan gerelateerde domeinen. Zo'n 14 procent van de vrijwilligers nam deel aan meerdere zendingen.

De helft van de vrijwilligers zijn medici en paramedici en de andere helft zijn experts in gerelateerde domeinen en ondersteunende diensten, zoals techniek, logistiek, IT, ziekenhuismanagement, ruimteplanning en accreditering.

Ook in België kan LUMOS rekenen op de inzet en het engagement van talrijke vrijwillige medewerkers. Zij helpen bij de inhoudelijke en administratieve voorbereiding van de zendingen, bij de sensibilisering en communicatie omtrent de werking van LUMOS en bij de verzending van biomedisch materiaal en ziekenhuisuitrusting.

De inzet, tijd en energie van onze vrijwilligers zijn moeilijk te becijferen. Het eerste deel van het jaarverslag geeft een beeld van de realisaties per partnerland, waar zowel de terreinmedewerkers tijdens missies in Afrika als de actieve vrijwilligers in België aan bijdragen.

Besteding budget Zuidwerking in %

NIEUW SINDS 2017 - 2018

DGD-VIJFJARENPROGRAMMA 2017 - 2021 MET NIEUWE WERKGROEP VOORZITTERS BENIN EN DR CONGO

De samenwerking met de Belgische ngo Memisa, in het kader van het driejarenprogramma (2014 - 2016) van het DGD (de Belgische Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp) in DR Congo wordt verdergezet in het DGD-vijfjarenprogramma 2017 - 2021. Deze samenwerking is niet alleen verlengd maar ook uitgebreid. Het betreft een gezamenlijk programma ingediend en beheerd door de ngo's Artsen Zonder Vakantie en Memisa. De programma's in DR Congo en in Benin worden samen met LUMOS uitgevoerd en gefinancierd. Voor beide landen volgen de nieuwe voorzitters van de werkgroepen de uitvoering van de engagementen van onze organisatie in het programma op. Sinds 2017 gaat het om Michaël Verwimp voor de uitvoering van het programma in Benin; sinds 2018 volgt dr. Natalie Lorent het programma in DR Congo op.

TRANSVERSALE WERKGROEP ZIEKENHUISHYGIËNE EN WONDZORG

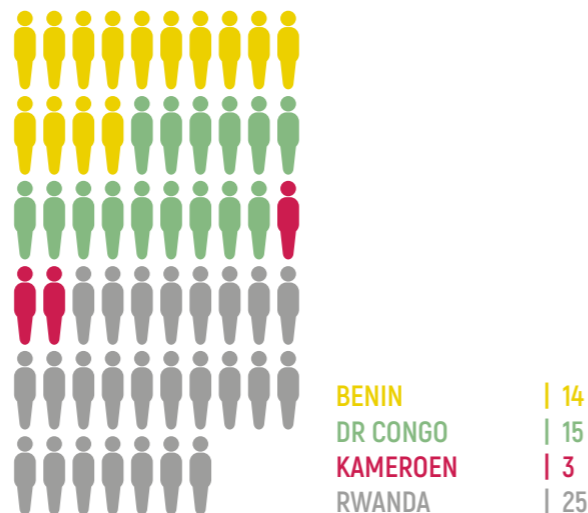
Deze werkgroep is in 2018 opgestart en samengesteld uit vertegenwoordigers vanuit de vier regionale werkgroepen. Zij delen ervaringen, bespreken de raakvlakken en streven naar een eenduidige aanpak ter versterking van ziekenhuishygiëne en wondzorg in de partnerziekenhuizen. Voor de toekomstige werking zal de werkgroep terreinvrijwilligers brieven over de doelstellingen en de aanpak met betrekking tot de genoemde domeinen. Dit is een van de stappen in de harmonisering van de interne en externe organisatie van LUMOS. Zo hopen we dat Zuidpartners die met verschillende groepen vrijwilligers van LUMOS samenwerken steeds dezelfde boodschap krijgen en dezelfde werkwijze ontwikkelen. De werkgroep overlegt eveneens met experts van het ITG en AZV.

NIEUWE KANTOORRUIMTE

Wegens verbouwingswerken in UZ Leuven was LUMOS in 2018 genoodzaakt tweemaal te verhuizen. Sinds eind 2018 is LUMOS opnieuw op campus Gasthuisberg gevestigd.

57 missieleden

De activiteiten van onze vrijwilligers in het Zuiden zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de gezondheidszorg. In de eerste plaats doen ze dat door de capaciteit van de zorg te versterken met "in service training", "bed side teaching" en "hands-on" workshops. Daarnaast zorgen ze ook voor klassieke theoretische sessies en werken ze standaarden, richtlijnen en protocollen voor specifieke klinische, administratieve en logistieke thema's uit.

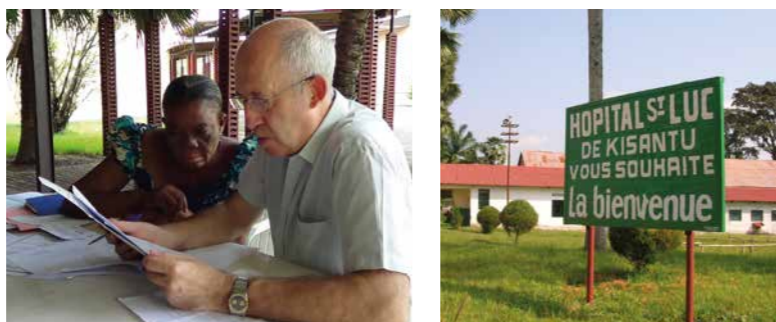

HOOFDACTIVITEITEN

DR CONGO

In het kader van een driejarenprogramma ter verbetering van de gezondheidszorg in DR Congo hebben de Belgische ngo Memisa en LUMOS in 2014 een samenwerking opgestart. Het programma wordt gefinancierd door het federale agentschap Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD). Door de matching met Memisa is LUMOS erin geslaagd haar initiële budget dat zij investeert in DR Congo te verviervoudigen. Dankzij de inbreng van LUMOS en de subsidiëring van DGD kan het forfaitair betalingssysteem in het Hôpital St. Luc te Kisantu gehandhaafd blijven. Dit systeem is in de periode 2008 - 2013 door Enabel, het voormalige BTC (het Belgisch Ontwikkelingsagentschap) ingevoerd in het Hôpital St.-Luc te Kisantu. Het heeft in belangrijke mate bijgedragen tot een betaalbare gezondheidszorg voor de armere bevolking van de regio. Dankzij het behouden van het forfaitair systeem kan LUMOS doeltreffender acties ontplooiën om de gezondheidszone Kisantu uit te bouwen tot een modelsite in DR Congo. In dat kader ondersteunen wij het Hôpital St.-Luc, zodat het kan functioneren als opleidingscentrum voor de zogenaamde demonstratieziekenhuizen elders in het land, namelijk in Budjala, Drodoro en Mosango, die in drie andere Congolese provincies zijn gelegen en ook deel uitmaken van het DGD-programma. De zone Gombe-Matadi wordt eveneens bij bepaalde vormingsactiviteiten van LUMOS betrokken.

In 2017 is op dit elan verder gebouwd en heeft LUMOS zich geëngageerd in het gezamenlijk DGD-vijfjarenprogramma (2017 - 2021) van de ngo's Artsen Zonder Vakantie (AZV) en Memisa. De inhoudelijke inbreng van LUMOS spitst zich vooral toe op opleiding en technische ondersteuning van de vier genoemde Congolese ziekenhuizen. De opbouw van wederzijds respect en vertrouwen is de sleutel tot succes in dit langzame leer- en uitwisselingsproces, dat op lange termijn zijn vruchten zal afwerpen.

PARTNER-
ZIEKENHUIZEN | 4
BELGISCHE
PARTNER | 1

2018:
NOORD-ZUID
ZENDINGEN | 6
MISSIELEDEN | 15

ZUID-NOORD
ZENDINGEN | 1
MISSIELEDEN | 2

2017:
NOORD-ZUID
ZENDINGEN | 7
MISSIELEDEN | 14

ALGEMENE / CENTRALE ORGANISATIE VAN DE WERKGROEP

Voorzitter werkgroep	dr. Natalie Lorent
Verantwoordelijke moeder en kind	dr. Philippe Gillis
Verantwoordelijke urgentiegeneeskunde	mevrouw Helena Van der Sande
Verantwoordelijke WASH (Water, Sanitation and Hygiene)	em. prof. dr. Fons Verdonck
Centrale organisatie en opvolging samenwerkingsverbanden	mevrouw Sandy Groeninck (coördinator LUMOS)

HÔPITAL ST. LUC KISANTU: OPLEIDINGSCENTRUM VOOR DRIE DEMOZIEKENHUIZEN

Het ziekenhuis te Kisantu fungeert sinds 2014, het begin van de samenwerking met Memisa, als opleidingscentrum voor drie 'demoziekenhuizen' in minder bereikbare provincies van DR Congo (Budjala, Drodoro en Mosango). Op termijn zullen deze demoziekenhuizen op hun beurt als opleidingscentrum dienen voor de ziekenhuizen in hun provincie. Medische en paramedische medewerkers van de demoziekenhuizen volgen stages in Kisantu. Deze stages duren doorgaans drie maanden. In die periode tracht men in Kisantu eveneens zendingen van LUMOS te organiseren zodat de stagiairs kunnen deelnemen aan de opleidingsmomenten van LUMOS. In beperkte mate geven medewerkers van het ziekenhuis te Kisantu ook opleiding in de demoziekenhuizen, hiertoe krijgen zij ondersteuning van hun homologen van LUMOS. Ook LUMOS-vrijwilligers verzorgen opleidingen ter plekke in de demoziekenhuizen. De opleidingen in de demoziekenhuizen kaderen binnen een opvolgingstraject ter ondersteuning van de implementatie van de nieuw aangeleerde technieken en activiteiten in hun ziekenhuis. Het betreft stages in diagnostische technieken (medische beeldvorming en labo), tandheelkunde, moeder- en kindzorg en kinesitherapie.

REALISATIES 2017 - 2018

Bij aanvang van het DGD-vijfjarenprogramma heeft LUMOS haar werking in Kisantu onder de loep genomen teneinde aan efficiëntie te winnen en op termijn duurzamere resultaten te behalen. Hiertoe is een opvolgings- en evaluatiezending te Kisantu georganiseerd, waar uitvoerig geluisterd werd naar de lokale prioriteiten, zodat LUMOS haar capaciteitsversterkende activiteiten hier beter op kan afstemmen. Er is besloten het aantal werkdomeinen te beperken, maar deze wel met meer diepgang te ondersteunen. Dit houdt in dat zowel de (para)medische werking als de organisatie van een dienst versterkt worden en waar nodig de ondersteunende diensten, zoals de medische beeldvorming, de apotheek, de technische en informatica dienst en WASH (Water, Sanitation and Hygiene). Teneinde deze aanpak te bestendigen en voor het verdere verloop van het vijfjarenprogramma in een concreter operationeel plan te gieten kwam de directrice van het Bureau Diocésan des Oeuvres Médicales (BDOM), dat de werking van het ziekenhuis te Kisantu opvolgt, eind 2018 naar Leuven.

Zowel in 2017 als in 2018 zijn de hiernavolgende diensten en domeinen aan bod gekomen (zendingen en opleidingen waarbij medewerkers van de demoziekenhuizen aansloten, zijn aangeduid met *):

urgentiegeneeskunde • laboratorium* • tandheelkunde* • WASH • techniek

In 2017 vond eveneens een zending ziekenhuishygiëne plaats. Tijdens deze zending is onder andere de triage van afval ziekenhuisbreed bekeken. Dit kaderde in de opvolging van het gebruik en de werking van de verbrandingsoven, die in 2016 met de steun van LUMOS is geïnstalleerd. Ten slotte werkt LUMOS mee aan het ontwikkelen van een elektronisch patiëntendossier. Hiertoe ging eind 2017 een informaticus naar Kisantu. In 2018 ontvingen de demoziekenhuizen, dankzij LUMOS, ondersteuning van hun collega's uit Kisantu in medische beeldvorming, anesthesie en kinesitherapie.

Omwille van de aanslepende verkiezingsperikelen konden zowel in 2017 als in 2018 verscheidene geplande zendingen niet doorgaan. In de mate van het mogelijke bleef LUMOS wel van op afstand ondersteunen. De vrijgekomen begrote middelen zijn geïnvesteerd in (bio)technisch en medisch materiaal en in goederen, zoals autoclaven en waterpompen, waarvan de werking ter plekke verzekerd is door de inzet van competente lokale medewerkers.

EERSTELIJNSZORG IN DE GEZONDHEIDSCENTRA

De omliggende gezondheidscentra van de zone Kisantu kunnen dankzij de samenwerking met Memisa en de DGD-financiering ook genieten van een subsidiëring door de Europese Unie. Het betreft een maandelijkse subsidie gebaseerd op de prestaties van ieder centrum. LUMOS beoogt vanaf het tweede deel van het vijfjarenprogramma een selectie van gezondheidscentra nauwer te betrekken bij haar activiteiten. Zo wil LUMOS de impact van haar medische en organisatorische activiteiten verbreden naar een grotere patiëntenpopulatie en de verbinding tussen de gezondheidscentra en het referentieziekenhuis optimaliseren.

HOOFDACTIVITEITEN

RWANDA

Huye is een van de armere districten in Rwanda dat een hoge moeder- en kindersterfte kent. De werking in Rwanda vloeide voort uit een project dat in 2006 opgestart is, met als doel de moeder- en kindersterfte te reduceren. Het medisch district Huye, met zijn achttien gezondheidscentra, en het districtziekenhuis te Kabutare zijn tot op heden de voornaamste partners van LUMOS. Bij de opstart is ter formulering van prioritaire thema's een workshop georganiseerd met vertegenwoordigers van de gezondheidscentra en van het districtziekenhuis Kabutare. Aanvankelijk ondersteunde LUMOS voornamelijk de moeder- en kindzorg. Naast schouder-aan-schoudertraining zijn meerdaagse workshops met betrekking tot maternale en neonatale zorgverlening en hygiëne georganiseerd. Op vraag van de lokale partner lag LUMOS in 2010 aan de basis van de opstart van een neonatale zorgafdeling. Sinds 2011 geven LUMOS-medewerkers voornamelijk vorming op de werkvloer alsook vervolmakings- en sensibilisatiecursussen. Ter erkenning door de Rwandese overheid worden deze opleidingen zoveel mogelijk gestroomlijnd met het nationale programma. Op voorstel van het Rwandese ministerie van Gezondheid is LUMOS in 2018 in een bilaterale overeenkomst gestapt.

Onderstaande opleidingen zijn reeds erkend: triage en opvang van urgenties (TETU+: Triage, Evaluation, Traitement d'Urgence), neonatologie en 'Kangaroo Mother Care', een tiendaagse SONUB-vervolmakingscursus (Soins Obstétricaux et Néonataux d'Urgence de Base), een vijfdaagse cursus neonatologie alsook een vervolmakingscursus hygiëne. Ook de samenwerking tussen de recent opgerichte vroedvrouwscholen in Rwanda en die in Vlaanderen kwam tot stand door tussenkomst van LUMOS, mede ondersteund door de Vlaamse Beroepsorganisatie van Vroedvrouwen (VBOV).

Aangezien een goede moeder- en kindzorg in deze regio erg beïnvloed wordt door chronische malnutritie onderneemt LUMOS eveneens acties in dat verband.

Sinds enkele jaren worden de Rwandese ziekenhuizen door de overheid onderworpen aan een accrediteringsproces. Aansluitend op de vraag vanuit het ziekenhuis Kabutare naar ondersteuning hierin, biedt LUMOS steun op het vlak van logistiek, techniek, ruimtelijke planning en efficiënte organisatie van de diensten. Goede klinische zorg is hier immers niet van los te denken, evenmin van een goede ziekenhuishygiëne. Aldus ondersteunt LUMOS de lokale productie van handalcohol. De banden met het Universitair Ziekenhuis van Butare (CHUB), die reeds verschillende jaren bestonden op het vlak van hygiëne en neonatologie, zijn geofficialiseerd in 2018. Samen met het CHUB zal LUMOS in de toekomst ook andere districtziekenhuizen in de zuidelijke provincie ondersteunen.

REALISATIES 2017 - 2018

Begin 2017 is het nutritieteam, samengesteld uit een pediater en twee nutritionisten, naar Butare getrokken. De voorjaarszendingen bestonden verder uit een gecombineerde zending neonatologie en audiologie voor het opsporen en opvolgen van gehoorproblemen bij vroeggeboren kinderen en een gecombineerde zending ruimteplanning, logistiek en hygiëne ter ondersteuning van het inhuizen van de nieuwe materniteit in het districtziekenhuis. In het najaar zijn de eerste moeder-en-kindzendingen in de nieuwe materniteit georganiseerd. Deze werden telkens ondersteund door een team van technici, alsook logistieke medewerkers en ruimteplanners om hun lokale homologen te helpen de organisatie en infrastructuur in de nieuwe materniteit verder op punt te stellen. Ten slotte vond in het districtziekenhuis ook nog een zending ter ondersteuning van de apotheek en het accrediteringsproces plaats. In diezelfde periode gaven hygiënisten van LUMOS in samenwerking met collega's van het CHUB een opleiding over basisziekenhuishygiëne. Het jaar is afgesloten met een zending neonatologie.

In 2018 is op dit elan verder gebouwd en zijn eveneens de krijtlijnen voor de toekomstige samenwerking uitgetekend. Tijdens een opvolgings- en evaluatiezending zijn afspraken gemaakt met het ministerie van Gezondheidszorg en met het CHUB. Hierbij heeft de Rwandese minister van Volksgezondheid aan LUMOS gevraagd om bij de opleidings- en ondersteuningsactiviteiten in het districtziekenhuis Kabutare ook andere districtziekenhuizen van Zuid-Rwanda te betrekken in samenwerking met het CHUB. Met deze laatste is eind 2018 reeds een Memorandum of Understanding (MoU) ondertekend, wat een eerste stap is naar een duurzame samenwerking op het vlak van microbiologie, neonatologie, audiologie, hygiëne en regionale bijscholing.

Het team nutritionisten ondersteunde in de nieuwjaarsperiode opnieuw de gezondheidscentra en het districtziekenhuis. Daarnaast ontving het districtziekenhuis zendingen ter ondersteuning van de moeder- en kindzorg en neonatologie, alsook zendingen met betrekking tot de apotheekwerking, het technisch onderhoud en de logistiek en ruimteplanning van het ziekenhuis. Van op afstand is ondersteuning aangeboden in verschillende domeinen, onder meer de ziekenhuisaccreditatie. Ten slotte ontving het districtziekenhuis in de periode 2017 - 2018 twee containers met materiaal voor de inrichting van de nieuwe materniteit. In het kader van het project 'Jenga Maarifa' nam de hoofdtechnicus van het districtziekenhuis, met de steun van LUMOS, deel aan een basis- en voortgezette opleiding voor ziekenhuistechnici in Bukavu, DR Congo. Hier leerde hij nieuwe technieken en kon hij ervaring uitwisselen met collega's uit voornamelijk Congo.

ALGEMENE / CENTRALE ORGANISATIE VAN DE WERKGROEP

Covoorzitters werkgroep	em. prof. dr. Hugo Devlieger en Ir. Herman Devriese
Verantwoordelijke ziekenhuishygiëne	mevrouw Mia Vande Putte
Verantwoordelijke ruimtelijke planning, logistiek en techniek	mevrouw Riet Peeters
Verantwoordelijke moeder en kind	mevrouw Hilde De Grave
Verantwoordelijke neonatologie	dr. Liesbeth Thewissen
Verantwoordelijke accreditatie	Ir. Herman Devriese
Verantwoordelijke voeding	mevrouw Ann Meulemans

BUTARE

PARTNERZIEKENHUIZEN | 2
GEZONDHEIDSCENTRA | 18

2018:

NOORD-ZUID

ZENDINGEN | 9
MISSIELEDEN | 25

ZUID-ZUID

ZENDINGEN | 1
MISSIELEDEN | 1

2017:

NOORD-ZUID

ZENDINGEN | 8
MISSIELEDEN | 29

ZUID-ZUID

ZENDINGEN | 1
MISSIELEDEN | 1

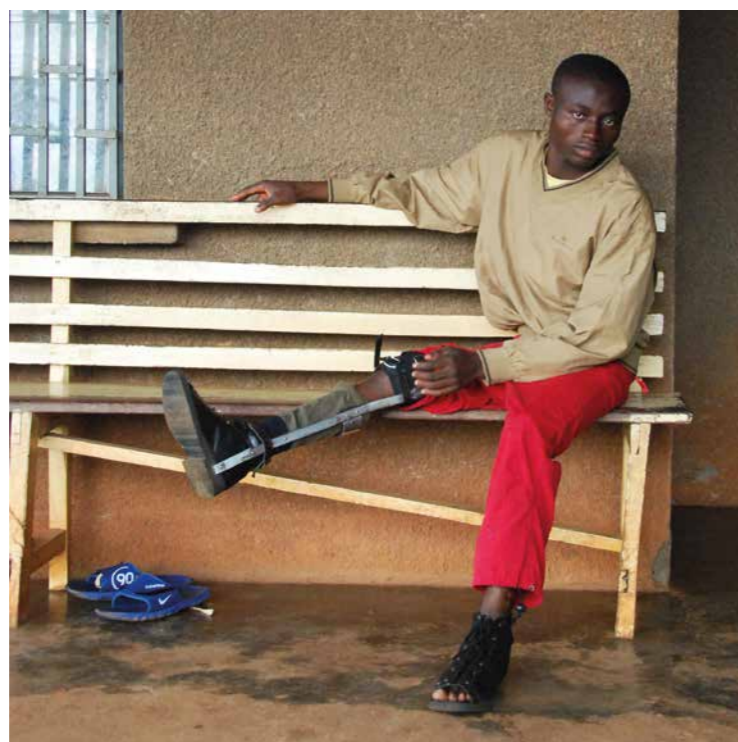
RWANDA

HOOFDACTIVITEITEN

KAMEROEN

LUMOS heeft sinds de start van haar activiteiten in Kameroen een structurele samenwerking opgebouwd met de 'Tertiary Sisters of Saint Francis' (Zusters Franciscanessen). In dit kader ondersteunt LUMOS tot op heden drie gezondheidsinstellingen die deze congregatie leidt in de Noordwestelijke Provincie van Kameroen. Het betreft het Saint Martin de Porres Ziekenhuis te Njinikom, het SAJOCAH (Saint Joseph Children and Adult Home) revalidatiecentrum en het Saint Theresia Medisch Centrum te Bafut, en het Saint Elisabeth Ziekenhuis te Shisong, waar LUMOS tevens de school voor verpleegkundigen en laboranten ondersteunt, alsook de uitbouw van de pediatrie activiteiten in het cardiochirurgisch centrum. Echter, wegens de complexe politieke en veiligheidssituatie in de Noordwestelijke Provincie van Kameroen konden sinds 2017 verscheidene zendingen niet doorgaan zoals gepland.

● NIJIKOM
● SHISONG
BAFUT
● DOUALA
● YAOUNDE

LOKALE PARTNER | 1
GEZONDHEIDSINSTELLINGEN/
ZIEKENHUIZEN | 3

2018:

NOORD-ZUID
ZENDINGEN | 1
MISSIELEDEN | 3

ZUID-NOORD
ZENDINGEN | 2
MISSIELEDEN | 5

2017:

NOORD-ZUID
ZENDINGEN | 2
MISSIELEDEN | 9

ZUID-NOORD
ZENDINGEN | 1
MISSIELEDEN | 5

ALGEMENE / CENTRALE ORGANISATIE VAN DE WERK GROEP

Voorzitter werkgroep	prof. dr. An Sermon
Centrale organisatie en administratieve ondersteuning	mevrouw Carine Agten
Verantwoordelijke logistiek	de heer Luc Baudempez
Verantwoordelijke sport en revalidatie	em. prof. dr. Dan Daly
Verantwoordelijke kinesitherapie	mevrouw Kim Caluwé
Verantwoordelijke medische vorming	dr. Ariane Kumar en dr. Maarten Lambrecht
Verantwoordelijke paramedische vorming	de heer Reginald Alaerts
Verantwoordelijke farmacie	em. prof. dr. Gert Laekeman
Verantwoordelijke stages UCLL	mevrouw Birgit van Biesbroeck
Verantwoordelijke stages KU Leuven	mevrouw Hilde Groenen

REALISATIES 2017 - 2018

Het werkjaar 2017 vatte aan met een inkomende evaluatiezending. Hiertoe kwamen vijf lokale verantwoordelijken naar Leuven. Jaarlijks wordt met de directie van de partnerziekenhuizen een evaluatiezending georganiseerd. Het ene jaar gaat een Belgische delegatie naar Kameroen, het andere jaar komt een Kameroense delegatie naar UZ Leuven. Tijdens deze zending worden de activiteiten van het voorbije werkjaar besproken, de planning voor het komende werkjaar gefinaliseerd en nieuwe behoeften besproken. De voorbereiding van een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst kwam eveneens aan bod.

Wat de Noord-Zuidzendingen betreft kon in 2017 wegens negatief reisadvies enkel de voorjaarszending doorgaan. Gespreid over de drie locaties in Kameroen waren er tijdens deze missie zeven LUMOS-leden en twee studenten actief. In Shisong en in Njinikom hebben we gewerkt rond het stockmanagement van de apotheek en de medicatieflow in het ziekenhuis. In Bafut is in SAJOCAH gewerkt in de domeinen van revalidatie, kinesitherapie en ergotherapie bij patiënten met neuropsychologische stoornissen, NAH (niet-aangeboren hersenletsel) en CVA (beroerte). Een (para) medisch team ten slotte werkte in het gezondheidscentrum van Bafut rond postoperatieve pijn, handhygiëne en wondzorg.

Ten einde de continuïteit van het opgebouwde partnerschap te garanderen en de band met de lokale partnerziekenhuizen actief te houden, is een evaluatiezending te Yaoundé georganiseerd in april 2018. Tijdens deze zending is een nieuwe MoU getekend. In afwachting van herstel van de politieke situatie zijn daar voornamelijk de mogelijkheden tot alternatieve ondersteuning besproken. Hiertoe zijn onder meer afspraken gemaakt over Zuid-Noordzendingen en over de ondersteuning van lokale vormingsinitiatieven. In navolging van deze afspraken liepen in het najaar 2018 twee kinesisten uit Kameroen gedurende anderhalve maand stage op verscheidene diensten in UZ Leuven en in enkele privépraktijken te Leuven. Een van hen vervolmaakte zich in de revalidatie van hemiplegiepatiënten, de andere legde zich toe op de revalidatie van kinderen met cerebrale parese. Verder kwamen in samenwerking met de faculteiten Geneeskunde en Bewegings- en Revalidatiewetenschappen van de KU Leuven drie medewerkers uit Kameroen naar België voor deelname aan de 'Global Minds' conferentie en voor de voorbereiding van een projectaanvraag voor een internationaal trainingsprogramma 'Train the trainer'. Ten slotte ontvingen de drie ziekenhuizen in 2018 vier containers van 40 voet met onder andere kinemateriaal, ziekenhuismeubilair, 50 computers en twee autoclaven.

HOOFDACTIVITEITEN

BENIN

Naast haar reeds bestaande hoofdactiviteiten in DR Congo, Kameroen en Rwanda, startte LUMOS in het najaar van 2015 nieuwe activiteiten in Benin, meer bepaald in de Noordoostelijke provincie Borgou (Parakou). LUMOS stemt haar werking in Benin af met drie Belgische partners, de Stichting Hubi & Vinciane en de ngo's Artsen Zonder Vakantie en Memisa, waarmee een structurele samenwerking gevormd wordt. Samen met deze partners ondersteunt LUMOS de zoneziekenhuizen Saint Jean de Dieu te Boko en Saint Martin te Papané. De samenwerking kadert in een omvattend programma van integrale ontwikkeling: gezondheidszorg, landbouw en voedselproductie, onderwijs en vorming. LUMOS concentreert zich uitsluitend op de aspecten met betrekking tot de algemene gezondheidszorg. In 2017 resulteerde deze samenwerking in de opstart van een gezamenlijk DGD-vijfjarenprogramma (2017 - 2021) van de ngo's Artsen Zonder Vakantie (AZV) en Memisa. De activiteiten van LUMOS zitten vervat in dit vijfjarenprogramma.

Voor beide ziekenhuizen is een capaciteitsversterkend traject uitgewerkt onder begeleiding van AZV. Na een zelfevaluatie bij de lokale partners worden de behoeftes gedetecteerd. Vervolgens worden de prioriteiten voor de komende jaren in samenspraak vastgelegd. De trajecten omvatten zowel het versterken van kennis en competenties van het (para)medisch personeel en technische en ondersteunende diensten, als het verbeteren van de interne organisatie en het ziekenhuisbeleid. In het traject voor het ziekenhuis te Papané neemt LUMOS de domeinen ziekenhuishygiëne (in samenwerking met AZV), en ziekenhuisorganisatie en -beheer op. In Boko ondersteunt LUMOS bovenop eerdergenoemde domeinen ook het labo (in samenwerking met het Instituut Tropische Geneeskunde) en pediatrie.

Lokaal wordt het DGD-programma gecoördineerd door AMCES (Association des Œuvres Médicales Privées Confessionnelles et Sociales au Bénin), die de confessionele en privéziekenhuizen en gezondheidscentra te Benin omkadert. AMCES is verantwoordelijk voor de opvolging en uitvoering van het vijfjarenprogramma en volgt de planning van de zendingen op. Tevens onderhoudt AMCES nauwe contacten met het ministerie van Volksgezondheid te Benin en ondersteunt zij onze partnerziekenhuizen op bestuurlijk vlak. De lokale antenne van AMCES te Parakou, URAMO (Unité Rapprochée d'Accompagnement et de Mise en Oeuvre), zorgt voor de ondersteuning en de opvolging van de ziekenhuizen in het noordoosten van Benin (waaronder de partnerziekenhuizen van LUMOS).

ALGEMENE / CENTRALE ORGANISATIE VAN DE WERKGROEP

Voorzitter werkgroep en verantwoordelijke ziekenhuisorganisatie en beheer

de heer Michaël Verwimp

Verantwoordelijke diagnostiek en ziekenhuishygiëne

prof. dr. Jan Jacobs

Verantwoordelijke pediatrie

dr. Thomas Salaets

Centrale organisatie en opvolging samenwerkingsverbanden

mevrouw Sandy Groeninck (coördinator LUMOS)

REALISATIES 2017 - 2018

In het kader van de opstart van het vijfjarenprogramma (2017 - 2021) hebben de vier Belgische partners in het voorjaar van 2017 een gezamenlijke beleidsmatige zending uitgevoerd. Hier werden de krijtlijnen van het programma vastgelegd en afspraken gemaakt met de verschillende lokale partners en partnerziekenhuizen.

In het najaar vonden de eerste zendingen in het kader van het capaciteitsversterkende traject plaats. Een gecombineerde zending pediatrie, diagnostiek en ziekenhuishygiëne vond plaats in Boko, Papané ontving een zending ziekenhuishygiëne en een zending ziekenhuisorganisatie en -beleid vond plaats in beide ziekenhuizen.

In 2018 kwamen de activiteiten in Benin in een stroomversnelling. Het team met laboranten, beleidsmatige experts en pediaters breidde uit en zendingen konden op een meer continue basis georganiseerd worden. In het voorjaar hebben drie missieleden zich tijdens vier zendingen ingezet voor de ontwikkeling van het labo te Boko en de verbetering van de ziekenhuishygiëne te Boko en Papané. De labozendingen te Boko zijn voornamelijk gericht op de ondersteuning van de opstart van hemoculturen (bloedkweken voor het opsporen van bloedbaaninfecties), een primeur voor een regionaal ziekenhuis te Benin. In het najaar hebben eveneens tien vrijwillige expertmedewerkers gespreid over vijf zendingen gewerkt rond enerzijds klinische zorg, meer bepaald moeder- en kindzorg, laboratoriumdiagnostiek en ziekenhuishygiëne en anderzijds rond leiderschap en ziekenhuismanagement met extra aandacht voor analytische boekhouding en begrotingsopstelling. Tijdens twee van de labozendingen werd eveneens een prospectie uitgevoerd om na te gaan of de ondersteuning van het labo kan opgenomen worden in de capaciteitsversterkende activiteiten voor het ziekenhuis te Papané en werd dat ziekenhuis ondersteund teneinde het klaar te stomen voor het afnemen van hemoculturen. In deze context werden ook uitwisselingen georganiseerd tussen het labo van Boko en Papané en het CNHU (Universitair Ziekenhuis te Cotonou) die de ziekenhuizen mee ondersteunt met betrekking tot hemoculturen. LUMOS-medewerkers werkten eveneens mee aan een congres omtrent antibioticaresistentie te Cotonou. Zes medewerkers van de ziekenhuizen te Boko en Papané kregen de opportuniteit om dit congres bij te wonen. Ten slotte organiseerde LUMOS, tijdens een zending van de directeur van Papané in België, ook een ervaringsuitwisseling omtrent malnutritie met een aantal vrijwilligers van haar andere regionale werkgroepen.

Gedurende het jaar ontvingen de genoemde Beninse ziekenhuizen eveneens stagiairs / studenten van de faculteit Geneeskunde van de KU Leuven. LUMOS tracht de feedback van deze stagiairs te gebruiken voor de verbetering van haar werking.

ZUID-NOORD- EN ZUID-ZUIDZENDINGEN

De inbreng van lokale experts is heel waardevol. In 2015 is daarom enerzijds van start gegaan met Zuid-Zuiduitwisselingen tussen medewerkers van de partnerziekenhuizen in Benin en het St. Luc ziekenhuis te Kisantu (DR Congo). De doelstelling van deze zendingen is het bereiken van een maximale ervaringsuitwisseling en kapitalisatie omtrent courante toepassingen die reeds hun efficiëntie bewezen in de context van deze ziekenhuizen. Anderzijds ondersteunt LUMOS ook de deelname van medewerkers van haar partnerziekenhuizen aan lokale vormingen en congressen. LUMOS streeft zo naar het inbedden van haar activiteiten in een breder regionaal netwerk door ziekenhuizen uit het Zuiden in een uitwisselingsnet met elkaar te verbinden. Langs deze weg wordt het delen van lokale medische expertise, ervaring en competenties gefaciliteerd. Naast het versterken van de ziekenhuizen op medisch-inhoudelijk vlak, verhoogt dit het eigenaarschap en de lokale zelfredzaamheid. Bovendien kunnen we zo ook wanneer er geen zendingen (mogelijk) zijn onze partnerziekenhuizen blijven ondersteunen. Dit was de voorbije jaren, wegens de politiek instabiele situatie het geval in DR Congo en Kameroen.

Tot de alternatieven behoren ook Zuid-Noordzendingen, voornamelijk in het kader van vervolmakingstages en -opleidingen, die een meerwaarde vormen voor de activiteiten die ter plaatse door LUMOS ondersteund worden en ten gunste staan van de integrale ondersteuning van het partnerziekenhuis.

LUMOS identificeert de domeinen waarvoor Zuid-Zuid- of Zuid-Noordzendingen voor haar partnerziekenhuizen opportuun en efficiënt kunnen zijn. Het gebeurt ook dat partnerziekenhuizen zelf opleidingen of onderwerpen aanbrengen. Bij uitwisselingen brengt LUMOS de ziekenhuizen met elkaar in contact en ondersteunt zij hen bij de inhoudelijke voorbereiding en uitvoering. Al deze zendingen worden financieel en organisatorisch ondersteund door LUMOS.

Zo volgden in 2018 twee kinesisten uit Kameroen een vervolmakingstage op verscheidene diensten in UZ Leuven, een privépraktijk en vzw Windekind te Leuven. In DR Congo worden sinds 2014 in samenwerking met Memisa uitwisselingen georganiseerd tussen het ziekenhuis te Kisantu en de demonstratieziekenhuizen te Drodro, Mosango en Budjala. Het betreft voornamelijk stages vanuit de demonstratieziekenhuizen naar Kisantu.

Zuid-Noordzendingen worden eveneens georganiseerd in het kader van de opvolging en evaluatie van de samenwerking tussen LUMOS en haar partnerziekenhuizen of voor het brainstormen en uitwerken van nieuwe initiatieven. In samenwerking met de faculteit Geneeskunde kwamen zo drie medewerkers van de 'Tertiary Sisters of Saint Francis' naar België voor deelname aan de 'Global Minds' conferentie en de uitwerking van een internationaal trainingsprogramma voor mentoren in (para-) medische opleidingen.

ZUID-NOORD

ZUID-ZUID

ONZE ZUIDPARTNERS AAN HET WOORD

ZUID-ZUIDVORMINGEN EN -UITWISSELINGEN

Nous, le directeur de l'hôpital de Boko, une technicienne du labo et moi, avons représenté notre service de bactériologie appuyé par LUMOS/IMT (Institut de Médecine Tropicale) au Congrès One Health à Cotonou. L'objectif visé par notre contribution était de montrer le niveau de performance que nous avons atteint, avec l'appui de LUMOS, dans le diagnostic bactériologique dans un hôpital à ressources limitées ainsi que l'apport de notre laboratoire en tant que service d'appui pour l'hygiène hospitalière et la lutte contre les résistances antimicrobiennes. Nous avons présenté une étude sur la contamination des dispositifs de l'hygiène des mains dans notre hôpital. Cette présentation a permis aux participants d'appréhender l'appui que peut apporter le laboratoire à la prévention et au contrôle des infections.

Les échanges d'expériences durant des congrès pareils sont très importantes. Elles nous permettent non seulement de partager nos réalisations avec l'appui des partenaires mais également d'apprendre d'autres acteurs dans ce domaine.

Les attentes sont la création d'un réseau afin de continuer à partager les expériences en milieu hospitalier qui peuvent contribuer à la lutte contre les résistances antimicrobiennes.

Gutemberg KPOSSOU

Chef labo Hôpital de Boko (Benin)

ZUID-NOORDVORMINGEN EN -UITWISSELINGEN

From September 15 to November 1, 2018, I had the opportunity to follow an internship on stroke rehabilitation in UZ Leuven. Going for this internship was like a professional booster for me and I am glad to say on my return I entered the field of practice more confidently. Despite the crisis that have affected the patients turn out in our rehabilitation center (SAJOCAL Bafut) my skills acquired in Leuven has been very useful to the stroke, spinal cord and orthopedic patients that we have been working with in Cameroon and my zeal for my profession has increased incredibly because of this unique internship experience in Leuven.

Sr. Geraldine JIK

In the same period as Sr. Geraldine, I followed an internship on Cerebral Palsy (CP) in children. With the experience I made over there, I am able to rehabilitate CP children. In addition, my assessment and evaluation skills have improved thanks to the consultations I attended. I learned the importance and use of toys in the rehab process e.g. manipulating and playing with toys while achieving a therapeutic effect and I can be of help with CP children having feeding difficulties. 'The period of internship is still ongoing' as I am trying to even translate this new knowledge in the follow up of premature babies. Moreover, I shared the knowledge and technics I learned with my colleague therapists in the hospitals here. Since less patients are coming to the hospital due to the crisis, we try to organize community outreaches to continue to treat patients. This internship was a golden opportunity, I lack words to express the hospitality we experienced. I felt at home with everyone. Everyone worked tirelessly to make us feel comfortable.

Sr. Odette FAI

"In October 2018, we were invited in Leuven for an exchange in preparation of a project proposal for an international training program (ITP) to train mentors in healthcare. We had a busy but very interesting stay in Belgium. During the first meeting, we were accompanied by two participants from Suriname and Rwanda (South partners of UCLL). We brainstormed about how the program can be designed. The contributions made by each participant were welcomed. One of the most difficult items was to draw up a curriculum for the ITP program proposal. It took so much energy and brain-braking but finally we arrived at the various topics that will be handled during the 'ITP teach-the teacher training'." Says Jonathan

Dr. Wandji continues, "I enjoyed being part of the mission. It helped me to improve my capacity of presenting a project. We also attended a course on technical skills by Prof. An Sermon. I really appreciate the originality of the material used in the presentation. It was quite simple and gave me personally more ideas on what can be done in our context. A visit to the skills lab of the Faculty of Medicine of KU Leuven and the

Health program at UCLL made us understand why Belgian students are acquainted and determined during their internships. Comparatively students in Cameroon are not often exposed to practical experiences and only have a shorter internship in hospitals. Finally we also got the opportunity to participate to the Global Minds Conference of VLIR-UOS, where we could interact and exchange contacts with professors and researchers."

Sr. Victorine concludes, "We appreciate the hospitality of our partners. There was availability and readiness for our activities in the hospitals in Cameroon. Based on the needs that we experience in our hospitals we formulated ideas for the content of the ITP. There was openness and interest for our input. We met people who sacrifice their time, who put their knowledge and talents at the service of the development of healthcare in our hospitals, and who are equally open to our experiences. It is my humble wish that our collaboration continues despite the challenges of the crisis in the South of our country."

dr. Wandji René K.

Sr. Victorine Ngaibe Berily

Jonathan Fondzenyuy

" LUMOS appuie depuis plusieurs années l'hôpital St. Luc de Kisantu dans le renforcement des compétences de ses Ressources humaines et de son plateau technique. Cet appui (qui touche tant à l'investissement qu'au fonctionnement de cette institution) contribue fortement non seulement à l'amélioration de la qualité et de l'accessibilité de la prise en charge des malades à l'hôpital St. Luc de Kisantu mais également au rehaussement de la place noble et le maintien de sa viabilité dans un contexte de pauvreté caractéristique de sa population desservie.

A cause de certains facteurs, il y a eu de moins en moins des missions Nord-Sud et Sud-Nord entre les années 2016 et 2018.

En vue de sauvegarder les acquis de ce partenariat, LUMOS a initié et appuyé cette mission de dialogue Sud-Nord à laquelle nous avons eu l'honneur de participer. Il était ainsi question : d'analyser les principales difficultés rencontrées dans la réalisation des activités au cours des années antérieures, de dégager les pistes de solution et de définir les domaines d'interventions prioritaires dans la redynamisation de ce partenariat.

Plus-value et valeurs de la mission à LEUVEN et de la collaboration avec LUMOS

Le choix d'un dialogue, traduit la valorisation du partenaire du Sud, la prise en compte de ses besoins, de ses limites et de ses contraintes. La mission a servi à faire une analyse participative de la situation, du contexte avant d'aboutir à un choix réaliste des domaines prioritaires d'appui et/ou de collaboration pour les prochaines années.

L'approche de travail de LUMOS à Kisantu est un partenariat inscrit dans la durée, qui recherche réellement la qualité des prestations à l'Hôpital au bénéfice de la population; c'est un investissement dans l'homme, le capital essentiel et indispensable du développement, dans une approche de tutorat, par un accompagnement rapproché et individualisé pour certaines personnes ressources. LUMOS a une réelle volonté à développer et améliorer les compétences des Médecins, infirmiers, techniciens et autres.

Avec une harmonisation des vues à travers un dialogue franc et une meilleure prise en compte des besoins, il est toujours possible de garantir l'atteinte des résultats espérés et ce dans un climat convivial. En des moments aussi difficiles et complexes, savoir compter sur des partenaires aussi sûrs et avec qui partager une vision commune pour le développement des structures sanitaires en vue d'amélioration de la qualité des soins et leur accessibilité par la population est une composante essentielle. En plus durant la mission j'ai été témoin d'une défense des intérêts légitimes de Kisantu face à un potentiel partenaire dans le secteur. Ceci a marqué de façon indélébile notre considération sur la nature de relation voulue mutuellement profitable."

Dr. Jackie Ndona Kingolo

Médecin Directeur du BDOM

Présidente du Comité de Gestion de l'Hôpital Saint Luc de Kisantu

BUTABIKA

LOKALE PARTNER | 1
 REGIONALE
 GEZONDHEIDSCENTRA | 13

NOORD-ZUID
 ZENDINGEN | 1
 MISSIELEDEN | 1

ZUID-NOORD
 ZENDINGEN | 1
 MISSIELEDEN | 1

IMPULSPROJECTEN

Naast haar hoofdactiviteiten ondersteunt LUMOS punctueel kleinere projecten teneinde deze impulsen te geven en mogelijke synergiën of complementariteit met haar hoofdactiviteiten uit te bouwen. Deze projecten kunnen uitmonden in het opzetten van nieuwe projecten die duurzame samenwerking beogen. In 2017 werden geen projectaanvragen ontvankelijk verklaard, in 2018 ondersteunde LUMOS via een impulsproject onderzoek naar het versterken van een meer holistische geestelijke gezondheidszorg voor ouderen in het Oost-Afrikaanse land Oeganda.

**HOLISTISCHE MENTALE
 GEZONDHEIDSZORG VOOR OUDEREN
 IN OEGANDA**

In Oeganda wordt slechts één procent van het gezondheidsbudget besteed aan de geestelijke gezondheidszorg. Dit heeft tot gevolg dat minder dan een op tien mensen die nood hebben aan een behandeling, enige vorm van ondersteuning krijgt. Een aangepaste geestelijke gezondheidszorg voor ouderen is helemaal onbestaande. Nochtans zal in Oeganda de vergrijzing de komende jaren sterk toenemen. Dankzij de vooruitgang die geboekt werd in de behandeling van hiv/aids en de preventie en behandeling van malaria, neemt de levensverwachting toe. De verwachting is dat het aantal personen ouder dan 65 jaar tussen 2019 en 2040 zal verdubbelen. Doordat jongeren vandaag naar de steden trekken op zoek naar een job is het sociale opvangnet door de eigen kinderen, waar ouderen in het verleden een beroep op konden doen, voor velen weggefallen. De Oegandese samenleving en de geestelijke gezondheidszorg staan dan ook voor belangrijke uitdagingen.

ALGEMENE / CENTRALE ORGANISATIE VAN HET IMPULSPROJECT

Promotor	psychiater prof. dr. Mathieu Vandenbulcke
Copromotor	psychomotorisch therapeut prof. dr. Michel Probst
Copromotor en terreinonderzoeker	psychomotorisch therapeut dr. Davy Vancampfort
Lokale coördinator	onderzoeker Kyambogo University prof. dr. James Mugisha
Medisch directeur nationaal centrum Butabika	MD David Basangwa
Hoofd onderzoek nationaal centrum Butabika	dr. Dorothy Kizza
Hoofd sectie geestelijk welzijn van het ministerie van Volksgezondheid (Oeganda)	dr. Hafsa Lukwata

Dankzij de inbreng van LUMOS kon het UPC KU Leuven het voorbije jaar een onderzoek opstarten samen met Kyambogo University en het nationale geestelijke gezondheidscentrum Butabika, het enige psychiatrische ziekenhuis in een land dat qua oppervlakte acht keer groter is dan België. Het onderzoek wordt ter plaatse ondersteund door het Ugandese ministerie van Volksgezondheid. Het doel van het onderzoek is om aanbevelingen te kunnen formuleren voor de ouderenzorg in het nieuwe nationale geestelijke gezondheidsbeleidsplan dat in 2021 gepubliceerd zal worden.

In een eerste onderzoek werd aan de hand van de bestaande medische dossiers van het nationale geestelijke gezondheidscentrum Butabika in kaart gebracht voor welke aandoeningen ouderen de voorbije jaren vanuit de 13 regionale centra in het land naar het nationale centrum verwezen werden. Op basis van een analyse van meer dan 300 dossiers kwam naar voor dat in het bijzonder alcoholstoornissen, depressie, dementie en door hiv/aids geïnduceerde psychoses het vaakst voorkomen. In een toekomstig nationaal geestelijke gezondheidsbeleidsplan zal dan ook extra aandacht dienen uit te gaan naar deze aandoeningen.

In een tweede onderzoek zijn zowel patiënten als hulpverleners in de 13 regionale centra geïnterviewd om na te gaan wat de belangrijkste barrières zijn in het aanbieden van een meer holistische gezondheidszorg aan ouderen. Uit dit onderzoek kwam naar voor dat er een hoge nood is aan: (1) vorming van hulpverleners in de 13 regionale centra, (2) ondersteuning van de families van de patiënten, (3) het integreren van geestelijke gezondheidszorg in de eerste lijn, (4) het uitwerken van communityprogramma's met het inschakelen van leken (mensen uit de plaatselijke gemeenschap die een basisopleiding krijgen en vanuit de gemeenschap onder andere basisadvies kunnen geven en/of mogelijke patiënten kunnen doorverwijzen). Verder dient er veel meer aandacht uit te gaan naar zelfstigma, stigma in de samenleving en institutioneel stigma in de eerstelijnsgezondheidszorg.

Dankzij dit onderzoek kende de Vlaamse Interuniversitaire raad (VLIR-UOS) een ondersteuning toe aan het onderzoeksteam om in 2019 en 2020 vormingen voor hulpverleners, familieleden en leken in de 13 regionale centra te organiseren. Ook LUMOS zal dit vormingsproject in 2019 mee ondersteunen.

dr. Davy Vancampfort

Daarnaast zal in 2019 ook een project omtrent sikkelcelanemie in DR Congo ondersteund worden.

Voor meer informatie over dit impulsproject kunt u terecht bij dr. Davy Vancampfort: davy.vancampfort@kuleuven.be

DUURZAME MATERIËLE EN TECHNISCHE ONDERSTEUNING

Investerings in de professionalisering van (para)medisch personeel gaan enerzijds gepaard met ondersteuning van de algemene organisatie en het ziekenhuisbeleid en anderzijds met een duurzame technische en materiële bijstand. Zonder de elementaire medische apparatuur kan een ziekenhuis niet voorzien in de basisgezondheidszorg. Daarom investeerde LUMOS in 2018 meer dan € 190 000 in de aankoop en het transport van (bio)medisch materiaal en goederen naar haar partnerziekenhuizen in Benin, DR Congo, Kameroen en Rwanda. Dit bedrag is verhoudingsgewijs hoog. Doordat we sinds 2017 door de instabiele situatie in DR Congo en Kameroen minder capaciteitsversterkende zendingen naar de partnerziekenhuizen kunnen uitvoeren, zijn in 2018 extra middelen ingezet voor materiële ondersteuning. In Benin is het DGD-vijfjarenprogramma pas echt van start gegaan in de tweede helft van 2017, waardoor een aantal aankopen samenvielen in 2018. LUMOS investeerde onder andere in autoclaven, incubatoren, medische frigo's, basisproducten voor het labo en de apotheek, een microscoop, een waterpomp, een echografietoestel, baby- en personenweegschalen. Het betreft eveneens de inzameling en verzending van duurzame, gebruikte goederen en materialen. Tal van onmisbare vrijwilligers zijn in België achter de schermen actief om materiaal te screenen en te selecteren door het te evalueren op kwaliteit, duurzaamheid en geschiktheid. Materiaal dat niet beantwoordt aan een lokale nood, onvolledig is of niet aangepast aan de context wordt niet geselecteerd. In 2018 zijn onder andere tandartsenstoelen, baby- en personenweegschalen, onderzoekstafels en operatielampen naar partnerziekenhuizen getransporteerd. Naast de investering in structureel medisch materiaal ondersteunt LUMOS het lokaal medisch en technisch personeel door vorming in het gebruik, (preventief) onderhoud en herstel van het verzonden materiaal. Daarom gaat het overmaken van materiaal stevast gepaard met een technische en/of een (para)medische zending. In 2017 en 2018 financierde LUMOS eveneens de deelname van een techniekier aan een regionale vorming voor biomedisch techniekiers in Bukavu. De getuigenis van Edmond NGABOYISONGA gaat daarover.

Wilt u medisch materiaal bezorgen voor de projecten van LUMOS in Afrika? Neem dan contact op met Ruth Jamaels, administratief en logistiek medewerker van LUMOS, via lumos@uzleuven.be. Ruth bekijkt samen met de voorzitters van de werkgroepen en de vrijwillige experts die verantwoordelijk zijn voor logistiek en recuperatie van duurzaam medisch materiaal of het aangeboden materiaal aan de kwaliteitsvoorwaarden van LUMOS voldoet.

Grace à l'appui de LUMOS j'ai pu participer à la formation Jenga Maarifa à l'hôpital général de référence de Panzi (de Dr. Mukwege) à Bukavu en RDC, cette formation vise à renforcer les capacités des techniciens biomédicales travaillant dans les hôpitaux au Nord et Sud Kivu en RD Congo et au Burundi et le Rwanda. Cette formation a été organisée par Médecins sans Vacances et la Province Vlaams-Brabant. J'ai pu participer aux deux phases de cette formation, dont la première, d'un mois en 2017, concernait l'acquisition des connaissances de base en électronique, électricité générale, plomberie, les panneaux solaires et groupe électrogène. Le second module, de trois semaines en 2018, était conçu pour préparer les techniciens avec un certain bagage de matière nécessaire pour pouvoir aborder les théories des dispositifs médicaux, dont : la gestion des technologies médicales, la sécurité électrique, le moniteur multiparamétrique, l'aspirateur, le concentrateur d'oxygène, pèse-personnes,

tensiomètre, saturomètre, équipements de la salle d'opération et bistouri électrique.

C'est une formation très importante pour les hôpitaux et pour la vie des dispositifs médicaux, car dans beaucoup d'hôpitaux de notre région, il y a un grand nombre d'équipements qui sont déclassés et mis hors services pour cause de la manque de maintenance appropriée et de personnel qualifié pour assurer la réparation en cas de nécessité. Nous, les techniciens essayent de faire la maintenance et la réparation de certains équipements, mais souvent on ne réussit pas à cause des connaissances limitées dans le domaine d'ingénierie biomédicale. Grâce à cette formation non seulement la durée de vie des équipements va s'allonger de façon significative, mais aussi la sécurité des patients et des utilisateurs sera de plus en plus garantie, sans oublier qu'un appareil bien maintenu donne des résultats fiables, ce qui améliore la qualité des soins donnés au malades.

Edmond Ngaboyisonga

Technicien IT et biomédicale

Hôpital district Kabutare (Rwanda)

STRUCTUREEL PARTNERSCHAP EN SYNERGIE

LUMOS bouwt proactief structureel, doelgerichte samenwerkingen op met externe organisaties in het domein van de medische ontwikkelings-samenwerking. Door middelen en mensen van LUMOS te matchen met de financiële inbreng en de organisatorische expertise van andere organisaties, kan LUMOS haar medische deskundigheid optimaal laten renderen in professionele samenwerkingsverbanden. Zo versterkt LUMOS haar slagkracht en efficiëntie in het Zuiden.

De belangrijkste doelstellingen van samenwerking met andere organisaties zijn:

- LUMOS-activiteiten in een breder regionaal netwerk inbedden om landelijke duurzaamheid te realiseren in een continentaal zuidelijk verband.
- Zuid-Zuid-samenwerkingen ontwikkelen door de ziekenhuizen waarin LUMOS werkzaam is in een uitwisselingsnet met elkaar te verbinden.
- Lokale continuïteit van de ontwikkelde gezondheidszorg bewerkstelligen door de inbedding in bredere ontwikkelingsprogramma's, door het betrekken en ondersteunen van lokale experts en door het bevorderen van regionale vormingsinitiatieven en congressen.
- Resultaatsindicatoren evalueren in netwerkverband.

In 2014 heeft LUMOS er resoluut voor gekozen haar activiteiten in DR Congo in te bedden in het DGD-driejarenprogramma (2014 - 2016) van de Belgische ngo Memisa. Deze beslissing steunde op de overtuiging dat het matchen van de medische expertise van LUMOS en van haar middelen met de expertise en de middelen van externe professionele organisaties op het gebied van de medische ontwikkelingssamenwerking het rendement van LUMOS sterk kan laten groeien.

De samenwerking met Memisa wordt verdergezet in het DGD-vijfjarenprogramma 2017 - 2021. Met als doel de impact van de samenwerking op de activiteiten in DR Congo en Benin te verhogen en op lange termijn te bestendigen is met het vijfjarenprogramma de samenwerking niet alleen verlengd, maar ook uitgebreid. Het betreft een gezamenlijk programma ingediend en beheerd door de ngo's Artsen Zonder Vakantie en Memisa. De principes blijven dezelfde.

LUMOS draagt bij aan de eigen inbreng van Memisa, waarbij de financiering van de overheid leidt tot een multiplicatoreffect voor de uitvoering van de activiteiten. Artsen Zonder Vakantie behoudt als ngo haar eigen budget voor de uitvoering van haar activiteiten in het programma. Zowel voor het programma in DR Congo als dat in Benin is LUMOS medefinancier.

Bovendien voeren onze expert-medewerkers een deel van de medisch-inhoudelijke taken en van de vormingsactiviteiten uit. In het samenwerkingsprogramma behoudt elke deelnemende partner zijn identiteit; tegelijk versterkt hij die door het streven naar complementariteit en synergie. Daartoe organiseren de drie

organisaties in functie van de samenwerking in Benin driemaandelijks een overleg (tripartite).

Het belang van het samenwerkingsverband is gelegen in de synergie die bewerkstelligd wordt met de andere hoofdactiviteiten van LUMOS in Kameroen en Rwanda. LUMOS en de ngo's zijn overtuigd van de meerwaarde van deze samenwerking en de verhoogde impact die zij samen bereiken. Allen streven naar een kwalitatieve verbetering van de basisgezondheidszorg in perifere gezondheidszones, waarbij de diverse activiteiten elkaar aanvullen.

LUMOS en Artsen Zonder Vakantie verbeteren de zorg door middel van capaciteitsversterking van zowel (para)medische, technische en ondersteunende diensten als van het ziekenhuisbeleid en -beheer en de algemene organisatie van het ziekenhuis. Dat doen we voornamelijk door middel van opleiding en vorming, waarbij we ook de nodige aandacht besteden aan ondersteuning van technici, investeringen in essentieel (bio)medisch materiaal, stockbeheer, patiëntendossiers en het uitwerken van procedures en protocollen.

De Stichting Hubi & Vinciane ondersteunt naast het vijfjarenprogramma aansluitende projecten in de gezondheidszorg in de periferie rond de partnerziekenhuizen te Benin. Het betreft preventieve activiteiten in scholen en malnutritieprojecten. Memisa concentreert zich op haar beurt voornamelijk op de organisatie van het lokale gezondheidssysteem en op beleidsbeïnvloeding; verder ondersteunt zij mechanismen ter verbetering van de financiële toegankelijkheid van de gezondheidszorg.

Op universitair niveau zijn dan weer structurele samenwerkingen besproken met de Groep Biomedische Wetenschappen KU Leuven en met het Programma Gezondheid UCLL. Het doel is concrete afspraken te maken omtrent de uitvoering van hun activiteiten ter versterking van de lokale partners teneinde de kwaliteit en de duurzaamheid van de ondersteuning aan deze partners te garanderen en de samenwerking tussen de partijen en de lokale partners te optimaliseren. Hiertoe zullen de Groep Biomedische Wetenschappen KU Leuven en het Programma Gezondheid UCLL ook jaarlijks een structurele financiële bijdrage blijven leveren aan de werking van LUMOS.

Verder heeft LUMOS ook enkele operationele samenwerkingsverbanden. Onder andere in Benin en DRC werken we samen met het ITG en in Rwanda met de Vlaamse Beroepsorganisatie van Vroedvrouwen. Deze samenwerkingen wenst LUMOS in de toekomst te structureren in overeenkomsten.

FINANCIËEL BILAN 2017 - 2018

Afhankelijk van de beschikbare middelen binnen het Impulsfonds UZ Leuven ontvangt LUMOS jaarlijks een fluctuerend werkingsbudget. Deze structurele financiering wordt toegekend op voorstel van de medische raad UZ Leuven. Dankzij deze substantiële financiële bijdrage van UZ Leuven, aangevuld met een financiële inbreng van de Groep Biomedische Wetenschappen KU Leuven en van het Programma Gezondheid UCLL kan LUMOS daadwerkelijk haar engagement realiseren voor de uitvoering van medische ontwikkelingssamenwerking, conform de opdrachtverklaring van de drie financierende instanties.

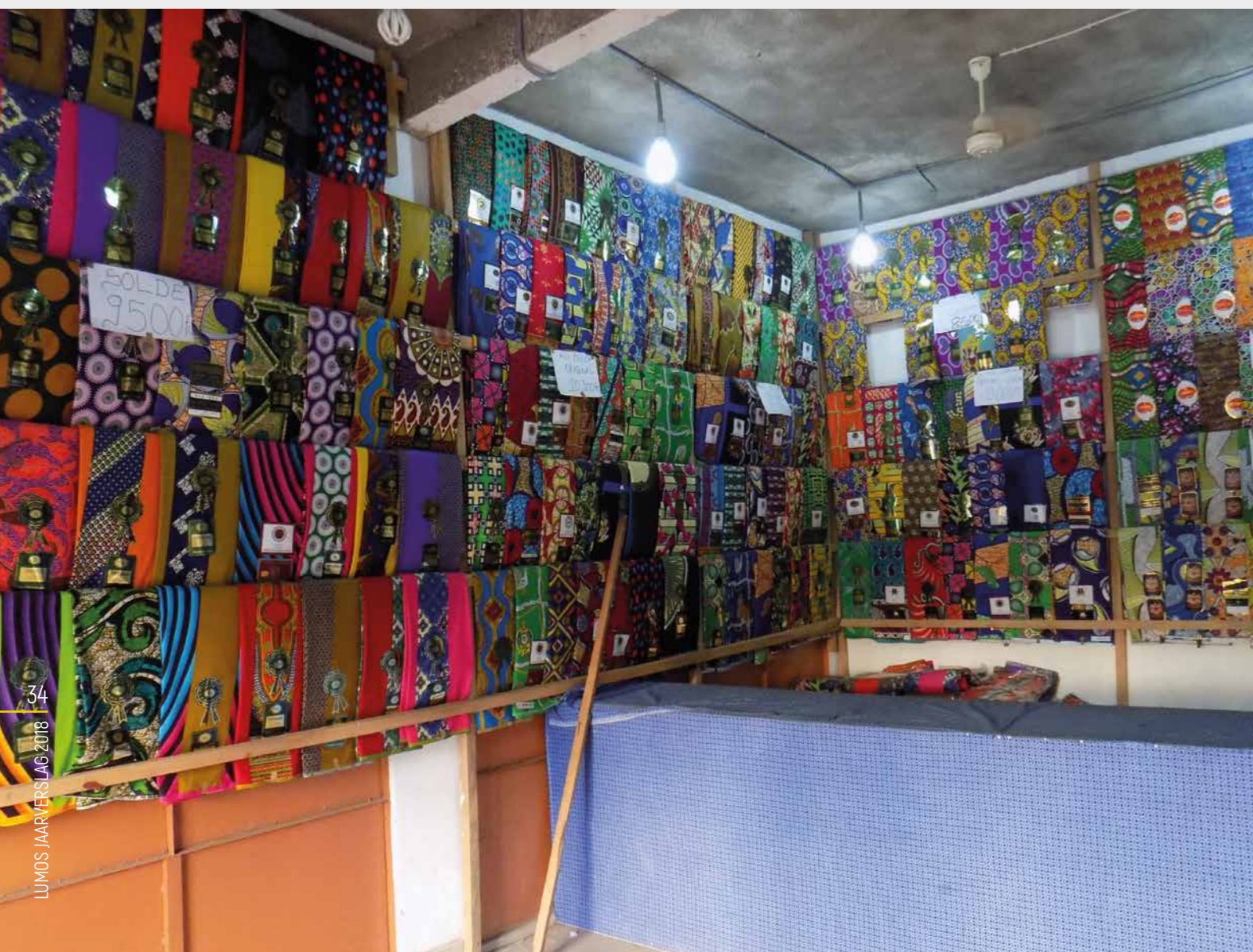
Opdrachtverklaring UZ Leuven

"UZ Leuven streeft ernaar om haar ervaring en deskundigheid op klinisch en medisch-organisatorisch vlak ten dienste te stellen binnen diverse vormen van ontwikkelingssamenwerking.

Het beleid en de werking van UZ Leuven worden geïnspireerd door de christelijke ethiek, met respect voor de levensopvatting en de waardigheid van ieder persoon."

Bestedingen 2017-2018 en vooruitzichten 2019-2020 (in €)

BESTEMMING	Begroting 2016	Besteding 2016	Begroting 2017	Besteding 2017	Begroting 2018	Besteding 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
HOOFDACTIVITEITEN*	425 000	371 641	390 600	289 056	369 100	317 035	297 000	395 000
DR Congo	200 000	200 000	150 000**	140 463	150 000**	150 000**	150 000**	150 000**
Kameroen***	80 000	59 131	91 600	26 826	91 600	46 605		95 000
Rwanda	70 000	81 019	74 000	56 545	52 500	45 430	72 000	75 000
Benin	75 000	31 491	75 000**	65 222	75 000**	75 000	75 000**	75 000**
IMPULSPROJECTEN & PUNCTUELE INITIATIEVEN	55 000	-	55 000	2 060	55 000	10 908	55 000	55 000
ONDERSTEUNING ZUIDWERKING	32 200	21 659	43 200	7 263	16 500	6 998	15 500	15 500
ADMINISTRATIE & ORGANISATIE****	119 000	98 707	124 000	96 280	124 000	96 019	125 500	130 000
TOTAAL	631 200	492 007	612 800	394 659	564 600	430 960	493 000	595 500

(*) Het budget dat geïnvesteerd is in de aankoop, schenking en het transport van (bio)medisch materiaal en verbruiksgoederen is verdeeld over de besteding van de hoofdactiviteiten.

(**) Bijdrage LUMOS aan de eigen inbreng van Memisa in het gezamenlijke meerjarenprogramma 2017 - 2021 dat Artsen Zonder Vakantie (AZV) en Memisa indienden bij de Belgische federale overheid (DGD). Daarbij leidt de financiering van de overheid tot een multiplicatoreffect voor de activiteiten van LUMOS en haar partners (zie 'Structureel partnerschap en synergie', p. 30-32).

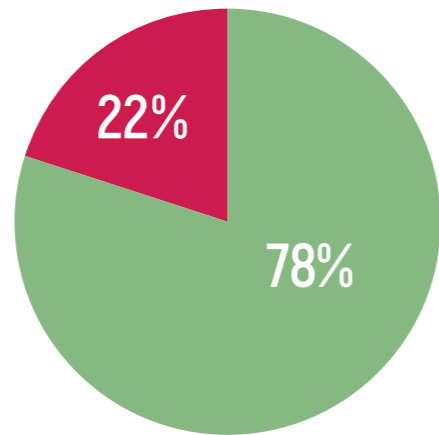
(***) Wegens de instabiele politieke situatie en het herhaaldelijk negatieve reisadvies van de overheid konden verscheidene zendingen naar Kameroen niet uitgevoerd worden. Het saldo wegens de geannuleerde activiteiten van de voorbije jaren zal ingezet worden voor de werking in Kameroen in 2019.

(****) Om de dagelijkse werking te versterken en de continuïteit te garanderen besloot de raad van bestuur in het najaar van 2016 om meer middelen vrij te maken voor administratieve en logistieke ondersteuning. Die extra professionele ondersteuning kon echter niet ingevuld worden.

Verdeling uitgaven 2018 in %

ZUIDWERKING | 78

(= hoofdactiviteiten + schenking en transport (bio)medisch materiaal + impulsprojecten)

ADMINISTRATIE EN ORGANISATIE | 22

Kerncijfers van de resultatenrekening op 31/12/2018 (in €)

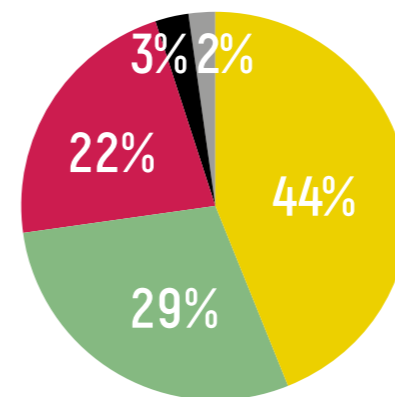
In 2018 bedragen de totale inkomsten € 382 153 en de totale uitgaven € 430 960.

Door een gecontroleerde besteding van de middelen is het tekort evenwel lager dan begroot. Tevens wordt dit tekort ondervangen binnen de bestemde reserve.

RESULTATENREKENING	2016	2017	2018
TOTAAL INKOMSTEN	315 196	253 449	382 153
Medisch impulsbudget UZ Leuven	270 750	161 750	331 000
Bijdrage Groep BMW KU Leuven	-	27 689	28 337
Bijdrage UCLL	-	9 230	9 446
Giften	42 156	51 539	10 932
Toelagen	2 290	2 783	2 438
Diverse opbrengsten	-	458	-
TOTAAL UITGAVEN	492 034	394 659	430 960
Zuidwerking	393 327	298 379	334 941
Algemene werkingskosten	98 707	96 280	96 019
RESULTAAT	-176 838	-141 210	-48 807

Uitgaven 2018

per besteding van de middelen in %

SCHENKING EN TRANSPORT (BIO)MEDISCH MATERIAAL | 44

ZENDINGEN | 29

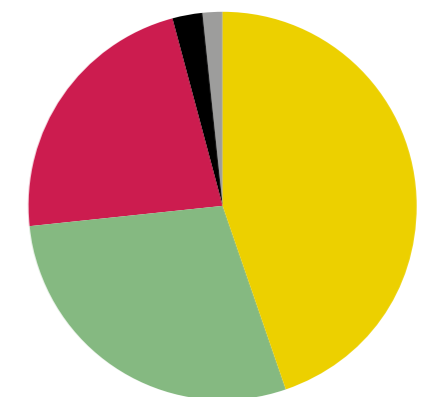
ADMINISTRATIE EN ORGANISATIE | 22

PUNCTUELE INITIATIEVEN EN IMPULSPROJECTEN | 3

ONDERSTEUNING ZUIDWERKING | 2

Uitgaven 2018

in €

SCHENKING EN TRANSPORT (BIO)MEDISCH MATERIAAL | 193 054

ZENDINGEN | 123 981

ADMINISTRATIE EN ORGANISATIE | 96 019

PUNCTUELE INITIATIEVEN EN IMPULSPROJECTEN | 10 908

ONDERSTEUNING ZUIDWERKING | 6 998

COMMUNICATIE, SENSIBILISATIE EN FONDSENWERVING

SHARING KNOWLEDGE IMPROVING CARE

In haar streven naar meer zichtbaarheid zocht LUMOS het voorbije jaar naar een krachtige slagzin. Hiertoe is een wedstrijd uitgeschreven. De winnaar ontving een hangmat uit Benin. Dankzij enkele creatieve inzendingen bracht de wedstrijd verrassend en onverwacht een logo eerder dan een slogan op. De krachtige en allesomvattende slagzin 'Sharing knowledge improving care' kwam tot stand na een brainstormoefening op het LUMOS-kantoor. Winke Wieërs ontwierp het logo en is de gelukkige winnaar van de wedstrijd.

Winke Wieërs

LUMOS gelooft dat de uitwisseling van ervaringen en het wederzijds delen van kennis en expertise niet alleen de zorg in het Zuiden ten goede komt, maar ook een positief effect heeft op de zorgontwikkeling hier bij ons in België. Deelname aan LUMOS-activiteiten is dan ook een win-win voor alle betrokken partijen. Zowel de gezondheidsmedewerkers in onze partnerziekenhuizen als onze eigen vrijwilligers kennen een persoonlijke en professionele groei dankzij hun betrokkenheid bij de activiteiten van LUMOS. Maar ook de partnerziekenhuizen en UZ Leuven zelf worden sterker door deze intense samenwerking.

Zorgverleners en ziekenhuismedewerkers actief binnen LUMOS leren niet alleen creatiever om te gaan met beperkingen. Hun probleemoplossende capaciteiten worden gestimuleerd, hun relativeringsvermogen en geduld sterker ontwikkeld en hun vaktechnische communicatieve vaardigheid en taalvaardigheid verbeterd. Ten slotte groeien hun kennis van en begrip voor patiënten van andere origine. Deze patiënten maken in toenemende mate een grote patiëntengroep uit in heel Vlaanderen. Meer dan een vierde (28 procent) van de in UZ Leuven opgenomen patiënten uit niet-EU landen heeft een Afrikaanse nationaliteit. Jaarlijks stijgt dit aantal nog steeds.

De paar weken samenwerken met zuster Geraldine waren warme dagen. Het lukt me niet om de grote meerwaarde op te sommen. De meerwaarde meet zich vooral in de diepte van de ontmoeting af. En die was warm van mens tot mens en boeiend van professional tot professional. De warmte ging samen met de energie die beschikbaar was bij Zr. Geraldine. Niet alleen getooid in haar meestal witte wollen muts, maar ook in haar enthousiasme naar de patiënten en collega's liet de energie zich voelen. Als professional verbaasde ze me met een hoge en langdurige aandachtspanne; leergierig en vooruitdenkend. Therapie is ideeën vormen en ideeën kon ze meenemen naar haar Afrika. Daar zou ze die netjes verpakt uitpakken om ze op z'n Afrikaans te laten hun werk doen. Met weinig iets proberen te veranderen. Daar geloofde ze krachtig in. Daar was ze ook niet nederig in maar rotsvast van overtuigd. Dit heb ik geleerd van haar!

Peter Popelier

kinesist op de cva-afdeling

campus Pellenberg

NOORDEDUCATIE

Naast het verbeteren van haar zichtbaarheid wil LUMOS meer inzetten op communicatie om de bewustwording in Vlaanderen rond de moeilijke toegang tot goede basisgezondheidszorg in Sub-Sahara-Afrika te vergroten. Hiertoe stelt LUMOS voornamelijk haar kennis en expertise ter beschikking van andere organisaties en werkt zij mee aan algemene sensibilisatieacties. Daarnaast tracht LUMOS ook zelf gericht te sensibiliseren door bijvoorbeeld het publiceren van artikels. In 2017 verscheen in Infuuz, het personeelsmagazine van UZ Leuven, een artikel over duurzame materiële en technische ondersteuning van ziekenhuizen; in 2018 is een bijdrage gepubliceerd over (mal)nutritie in de nieuwsbrief van de Belgische ambassade te Rwanda; voor het FUDC (Future of University Development Cooperation) symposium in 2017 bracht LUMOS een aantal sprekers uit UZ Leuven en DR Congo aan en op een Congo-avond in Leuven spraken twee terreinvrijwilligers van LUMOS. Daarnaast houdt LUMOS elk jaar infostands op het Wereldfeest en het Afrika Filmfestival Leuven en verlenen terreinvrijwilligers medewerking aan de sensibilisatieactiviteiten van de Mondiale Adviesraad Balen Olmen (MARBOL). Ook op LOK (lokale kwaliteitsgroepen van artsen en apothekers) kunnen infosessies gegeven worden. LUMOS wil op dit elan verder bouwen en in de toekomst infoavonden of debatten omtrent specifieke thema's organiseren.

Wenst u zelf op een activiteit een spreker uit te nodigen, contacteer ons vrijblijvend en we kijken graag hoe we deze rol samen met onze (terrein)vrijwilligers kunnen opnemen.

FONDSENWERVING

Voor haar structurele financiering kan LUMOS jaarlijks een beroep doen op het Impulsfonds UZ Leuven (zie boven). De medische raad doet daartoe een voorstel aan het directiecomité UZ Leuven. Sinds 2017 ontvangt LUMOS opnieuw een structurele bijdrage van de Groep Biomedische Wetenschappen KU Leuven en van het Programma Gezondheid UCLL. Naast deze structurele, en enigszins conjunctuurgebonden inkomsten, spant LUMOS zich in om een eigen fondsenwerving op te zetten in het kader van het KU Leuven Universiteitsfonds. Privépersonen hebben al belangrijke schenkingen gedaan voor specifieke projecten van LUMOS of om haar algemene werking te steunen. We konden ook rekenen op de gulle steun van fondsen, serviceclubs en steden en gemeenten. Daarnaast zijn er giften van verschillende collega-artsen en van sympathisanten die acties organiseerden ten voordele van LUMOS. Zoals eerder gezegd in dit verslag matcht LUMOS een deel van haar beschikbare middelen met de financiële middelen die beschikbaar zijn in de samenwerkingsprogramma's met externe partners (Memisa, Artsen Zonder Vakantie, Stichting Hubi & Vinciane), waardoor de financiële slagkracht verveelvoudigd wordt.

NAAR MEER TRANSPARANTIE EN DUURZAAMHEID

Naast schenkingen ten gunste van haar algemene werking, die het geheel van de activiteiten beslaat, biedt LUMOS de mogelijkheid om bij giften aan te geven aan welke activiteiten schenkers financieel wensen bij te dragen. Daarvoor gebruiken we geormerkte gestructureerde mededelingen. Zo kunnen donateurs die voeling hebben met een van de partnerlanden van LUMOS mee bepalen waaraan hun gift wordt besteed.

Door meer schenkers aan te trekken die een engagement op lange termijn aangaan, kan LUMOS in haar streven naar een optimale financiële zelfstandigheid minder afhankelijk zijn van eenmalige giften. Een aantal trouwe schenkers maakte de overstap tot de groep van structurele schenkers. Het is een van de toekomstige uitdagingen om nog meer schenkers aan LUMOS te binden en te overtuigen van de meerwaarde van een maandelijkse bijdrage. Immers, dankzij meer voorspelbare inkomsten kan LUMOS op lange termijn haar activiteiten nog efficiënter plannen.

LUMOS DANKT HAAR SCHENKERS

LUMOS en haar Zuidpartners stellen de onmisbare professionele inzet van de vele vrijwillige medewerkers en sympathisanten bijzonder op prijs. Het betreft zowel hun inzet in het kader van medische zendingen als voor de benefiet- en sensibiliseringsacties die georganiseerd worden en de inspanningen die men levert voor een betere naambekendheid van LUMOS. Samen met de vrijwilligers zijn we erkentelijk voor de steun en het vertrouwen die we mogen ontvangen van onze schenkers. In haar streven naar een duurzame fondsenwerving wil LUMOS in de toekomst nog meer inzetten om gemotiveerde donateurs aan te spreken, die met giften, schenkingen, legaten of evenementen de werking van LUMOS occasioneel of structureel wensen te ondersteunen. Graag geven wij hierna een gezicht aan enkele van onze inspirerende schenkers.

WENST U LUMOS DAADWERKELIJK TE STEUNEN?

U KUNT UW SYMPATHIE VOOR LUMOS EN UW BETROKKENHEID BIJ ONZE ORGANISATIE OP VERSCHILLENDE MANIEREN GESTALTE GEVEN.

Als structurele schenker gaat u met een regelmatige gift (maandelijks, trimestrieel, jaarlijks ...) een engagement op langere termijn aan en bouwt u mee aan een duurzame fondsenwerving. Want inkomsten uit permanente opdrachten zijn immers voorspelbaar en maken het voor LUMOS mogelijk een realistische langetermijnplanning te ontvouwen. U kan dus op jaarbasis hetzelfde bedrag blijven schenken maar dit laten verlopen aan de hand van een permanente opdracht, bovendien hoeft u er niet meer jaarlijks aan te denken. Vanaf een jaarlijks bedrag van € 40 ontvangt u een fiscaal attest.

Onderstaande voorbeelden schetsen wat met een maandelijks bijdrage kan gerealiseerd worden.

Met € 15 kan het personeel van een ziekenhuis met 150 patiënten gedurende één dag de nodige handontsmettingen doen. Met € 25 per maand kan een ziekenhuis op jaarbasis haar operatielinnen en instrumenten steriliseren en infecties vermijden dankzij het garanderen van het preventief onderhoud van hun autoclaaf. Met € 50 biedt u maandelijks 150 patiënten een diagnostische bloedanalyse aan waardoor zij een efficiëntere antibioticabehandeling kunnen volgen. Met € 75 per maand maakt u op jaarbasis een Zuid-Zuiduitwisseling van een medewerker van een van onze partnerziekenhuizen in Benin, DR Congo, Kameroen of Rwanda mogelijk. En met een maandelijks schenking van € 100 kunnen op jaarbasis een tiental handbikes geproduceerd worden in de orthopedische werkplaats te Bafut of kan één persoon uit het Zuiden gedurende drie weken tot een maand stagelopen in een Belgisch ziekenhuis.

WORD TROUWE EN STRUCTURELE SCHENKER EN STEL LUMOS IN STAAT HAAR BROODNODIGE FINANCIËLE MIDDELEN OP PEIL TE HOUDEN.

Als je ziet hoe we in België kunnen opgroeien en leven in een omgeving waarin we alle kansen krijgen dan vind ik het evident dat je er mee voor zorgt dat ze ook in het Zuiden zulke kansen op ontwikkeling en een goed leven krijgen. Heel wat ontwikkelingslanden gingen er al op vooruit, maar voor de armste onder hen is nog altijd een extra inspanning nodig. Zeker hun meest kwetsbare inwoners, de kinderen en de vrouwen, verdienen onze steun. De overheid doet in mijn ogen nog onvoldoende op dat vlak, vandaar dat ik zelf actie onderneem en de projecten van LUMOS steun. Van een universitaire organisatie ben je bovendien zeker dat ze geen verborgen agenda of commerciële bijbedoelingen heeft. Ze kaderen binnen een groot respect voor menselijke waardigheid en staan voor diepgang en kwaliteit.

Trees Merckx-Van Goey,

KU Leuven-alumna en rechter in het Grondwettelijk Hof die via giften aan LUMOS haar maatschappelijke verantwoordelijkheid uitdiept.

Waarom ik de projecten van LUMOS een warm hart toedraag kan in enkele woorden samengevat worden. Onze vrienden in het Zuiden leven, om het zacht uit te drukken, in zéér moeilijke omstandigheden en hebben te kort aan vele essentiële elementen (zoals zuiver water om er maar één te noemen). Het is de normaalste zaak van de wereld dat wij onze overvloed met hen delen. Dit is de reden van mijn permanente opdracht voor LUMOS, een pracht van een organisatie. Want zo kan LUMOS haar inkomsten voorspellen en beter op lange termijn plannen.

Em. prof. dr. Jaak Jaeken
pediater en trouwe schenker van LUMOS

ORGANISEER EEN BENEFIETEVENEMENT, CROWDFUNDING, SPONSORLOOP OF ANDERE ACTIE TEN VOORDELE VAN LUMOS.*

Zij deden het u voor en delen graag hun inspirerend verhaal.

The Mad Lama's, een team van drie jonge avonturiers, Max, Anton en Lennart, nam deel aan 'The Mongol Rally' en ging zo de uitdaging aan om met de auto van Engeland naar Mongolië te rijden. Op zich best al een uitdaging maar 'The Adventurists', de organisatoren van de rally, leggen nog enkele regels op. Zo mag de auto maximaal één liter motorinhoud hebben en moet deze totaal ongeschikt zijn voor de uitdaging. Het is evenmin de bedoeling de kortste weg (via het Noorden) te nemen maar eerder de tocht via het Zuiden af te leggen. Naast avontuur is 'save the world' een van de pijlers van 'The Mongol Rally'. Daarom besloten 'The Mad Lama's' LUMOS te steunen door middel van crowdfunding en sponsoring. Samen met driehonderd andere teams stonden ze aan de startlijn in Goodwood. Na een ongelooflijke rit van twee maanden, 21 landen en tientallen reparaties bereikten ze de finishlijn in Ulan Ude, Rusland en zamelden ze meer dan € 4000 in voor LUMOS.

Naar onze mening is de uitbouw van gezondheidszorg in ontwikkelingslanden de basis van verbetering op lange termijn. Overdracht van kennis en ervaring is hierbij essentieel. En dat is exact waar LUMOS voor staat.

Anton Gehem,

één van de Mad Lama's en student Master in Management aan Global Business School Munich en EDHEC Business School (South Korea).

Met vier collega's van de dienst laboratoriumgeneeskunde en geriatrie van UZ Leuven en twee sympathisanten namen we deel aan de Dodentocht ten voordele van LUMOS. Aangezien we in UZ Leuven werken, wilden we graag een van haar goede doelen koppelen aan de uitdaging die we onszelf wilden opleggen. En het was, net zoals het werk van de LUMOS-vrijwilligers, een uitdaging. De eerste 20 km waren de weergoden ons iets minder goed gezind en moesten we in de regen wandelen. 's Nachts was er overal een goede sfeer en de eerste 50 km die we samen stapten verliepen dan ook vlotjes. Nadien gingen we elk ons eigen tempo. "Ik dacht, ik doe mijn oortjes in en luister wat muziek maar mensen zien je T-shirt van UZ Leuven en spreken je er op aan. Zo konden we ook wat informatie geven over LUMOS," vertelt Karin. Vrienden, familie, collega's en ook LUMOS-leden moedigden ons onderweg aan. Met blaren en veel voldoening stapten we over de eindstreep. Onze eerste reactie was, 'dit doen we nooit meer', mentaal veel te zwaar, en Dora liep zelfs de Dodentocht uit! Maar uiteindelijk besloten we toch om volgend jaar opnieuw mee te doen. Wat een fantastisch moment om over de finish te stappen en te weten dat je € 1 800 hebt ingezameld voor LUMOS. Het was zwaar maar zeker voor herhaling vatbaar!

Kathleen Bielen, Elke Thijs, Karin Poels, Dora Dirix,

Anne, Els Vanmol, medewerkers UZ Leuven en hun vrienden die

de Dodentocht stapten ten voordele van LUMOS

In het kader van 'Een buur vertelt', een initiatief van het buurtcomité Groot-Redingenhof in Leuven, werd me gevraagd iets te vertellen over mijn ervaring in Congo. Zo ontstond het idee een Congo-avond te organiseren. Ik sprak over mijn persoonlijke ervaring en em. prof. dr. Fons Verdonck sprak over LUMOS en het bredere kader van medische ontwikkelingssamenwerking. Het geheel werd aaneengeschakeld met muziek van de life band, 'Djuwa Ya Congo' of 'Le soleil du Congo'. Tijdens hun optreden werden mooie dia's op het grote scherm geprojecteerd die de Congolese natuur, de mensen in hun dagelijks leven en het ziekenhuis dichterbij ons brachten. De opbrengst van deze gezellige avond waarop we samen even reisden naar Congo, schonken we aan LUMOS.

Em. prof. dr. De Wever

chirurg en vrijwilliger LUMOS

HEBT U IETS TE VIEREN?

VOOR DE INSTUIF VAN UW NIEUWE WONING, BIJ EEN VERJAARDAG, PENSIONERING OF ANDERE GELEGENHEDEN KAN U UW VRIENDEN EN FAMILIE VRAGEN EEN BIJDRAGE AAN LUMOS OVER TE MAKEN.*

Onze voorzitter em. prof. dr. Jan Verhaegen ging eind 2017 op emeritaat. Aangezien ieders aanwezigheid op de emeritaatsviering voor hem een enorm teken van waardering is en als dusdanig "het mooiste geschenk dat hij kan ontvangen", deed hij een warme oproep om geen geschenken te geven maar sympathie te betuigen door middel van een gift aan LUMOS. Zijn gebaar werd warm onthaald door zowel LUMOS als de genodigden en leverde een mooie opbrengst op.

LUMOS dankt haar voorzitter voor dit mooie initiatief en wenst hem naast zijn engagement voor LUMOS ook veel vrije tijd voor familie en vrienden.

Jan, geniet van uw emeritaat, het allerbeste!

I am a researcher in medical imaging but I am also interested in other forms of imaging such as photography in my free time. Sometimes I am asked to take photos of events or scientific conferences. Since photography is not my job and I want to continue to consider it as my passion, I do not like to receive a remuneration but I rather ask to make a donation to LUMOS instead. I carry the mission of LUMOS in my heart and I think they do a wonderful job. Moreover these people are also driven by a passion and work as a volunteer.

Georg Schramm

postdoc onderzoeker in Nucleaire Geneeskunde
en Moleculaire Beeldvorming aan de KU Leuven

HUWELIJK OF GEBOORTE ZIJN BELANGRIJKE MOMENTEN IN HET LEVEN VAN ELK VAN ONS.

WILT U BIJ DIE GEBEURTENIS BIJDAGEN AAN DE TOEKOMST VAN MENSEN IN HET ZUIDEN? NEEM LUMOS DAN OP IN UW GEBOORTE- OF HUWELIJKSLIJST. ZO DRUKT U SOLIDARITEIT UIT MET JONGE KOPPELS IN ONZE PARTNERLANDEN EN SCHEPT U MEE KANSEN VOOR EEN BETERE GEZONDHEIDSZORG VOOR PASGEBORENEN EN HUN MOEDERS IN AFRIKA.*

Toen onze zoon Eppo werd geboren, besloten we iets persoonlijks toe te voegen aan onze geboortelijst door er een goed doel aan te koppelen. We kozen specifiek voor LUMOS. Niet zomaar uiteraard, 28 jaar geleden kwam ik zelf ter wereld in Rwanda, waar LUMOS ondermeer actief. Mijn Moeder, Hilde De Grave, zet zich al jaren in voor LUMOS. Als vroedvrouw zet ze haar vleugels onder de ontwikkeling van moeder-en kindzorg in Rwanda. Als dochter bewonder ik haar oeverloze engagement. Omdat we de ontwikkelingsprojecten van LUMOS een warm hart toedragen schonken we tien procent van onze geboortelijst aan hun activiteiten. We weten dat dit ertoe doet en hopen anderen te inspireren voor gelijkaardige fondsenwervingsacties voor LUMOS.

Lies Van der Gucht

* Neem steeds tijdig contact op met LUMOS. Haar medewerkers kunnen u bijstaan met raad en daad. Zij maken een specifieke gestructureerde mededeling voor uw actie aan, zodat u precies weet hoeveel uw initiatief heeft opgebracht.

HET DUOLEGAAT

DEEL UW NALATENSCHAP IN FUNCTIE VAN EEN BETERE ZORG IN HET ZUIDEN

Het opstellen van een duolegaat wint de laatste jaren aan belang, vooral bij personen zonder erfgenamen in rechte lijn. Het is immers een win-winsituatie voor zowel de erfgenamen als voor de begunstigde organisatie.

Niemand staat graag stil bij het moment dat hij of zij er niet meer zal zijn. Toch is het belangrijk en zinvol daar over na te denken, ook in het belang van uw erfgenamen.

Door het opstellen van een testament bepaalt u zelf wat er met uw nalatenschap gebeurt. Wist u dat u hiermee een goed doel kunt steunen zonder uw familie of erfgenamen te benadelen? Door middel van een duolegaat kunt u enerzijds een deel van uw vermogen toevertrouwen aan het Fonds LUMOS van de KU Leuven en anderzijds een of meerdere erfgenamen opnemen in uw testament. Door de aanvaarding van dit duolegaat neemt het Fonds LUMOS de erfbelasting van alle begunstigten op zich. Kortom, een win-winsituatie voor alle betrokkenen. De netto-erfenis van uw erfgenamen vanaf de tweede graad of vrienden stijgt en daarnaast kunt u, met de extra middelen die u aan LUMOS schenkt, een belangrijke impact hebben op de ontwikkeling van de gezondheidszorg in de regio van onze partnerziekenhuizen in het Zuiden.

Voor meer informatie over legateren aan LUMOS kunt u terecht bij mevrouw Sandy Groeninck, coördinator van LUMOS, voor een vrijblijvend en discreet gesprek.

UITDAGINGEN VOOR DE TOEKOMST

Met haar lokale partners legt LUMOS prioriteiten vast voor de capaciteitsversterkende activiteiten die onze organisatie ondersteunt. Tegelijk bepalen we voor onszelf prioriteiten om onze efficiëntie en impact te verhogen. Samenwerking met lokale experts, het organiseren van regionale vormingen, het blijvend ondersteunen van onze partners in landen in crisis zoals DR Congo en Kameroen, nieuwe samenwerkingsverbanden opbouwen: dat zijn slechts enkele van de uitdagingen die LUMOS in de komende jaren wil aangaan. Tevens willen we onze naambekendheid versterken, zodat LUMOS kan aansluiten bij andere belangrijke spelers op het terrein van de medische ontwikkelingssamenwerking.

VERHOOGDE ZICHTBAARHEID EN NAAMBEKENDHEID

Een verhoogde zichtbaarheid binnen en buiten UZ Leuven en meer naambekendheid in Noord en Zuid kan op termijn leiden tot meer impact, maar ook tot een toename van inkomsten uit fondsenwerving en tot interessante samenwerkingsverbanden. Daarom wil LUMOS verder die weg inslaan en de reeds gemaakte inspanningen volhouden door onder meer te netwerken en aanwezig te zijn op fora, lezingen, infoavonden en evenementen. Maar ook door vaker de pers te halen, onder meer door de ervaringen van onze terreinvrijwilligers onder de aandacht te brengen in (lokale en regionale) kranten en magazines alsook in gespecialiseerde pers of op regionale radio- of televisiezenders. Vanaf 2019 wil LUMOS ook zichtbaarder aanwezig zijn in UZ Leuven, zowel voor medewerkers als voor bezoekers en patiënten. Bovendien zal LUMOS via sociale media bepaalde doelgroepen trachten te bereiken en op regelmatige basis informatie over de zendingen en de noordwerking verspreiden.

NOORDWERKING

Meer sensibilisering omtrent de moeilijke toegang tot goede basisgezondheidszorg in Sub-Sahara-Afrika blijft belangrijk. Daarom wil LUMOS naast het deelnemen aan externe activiteiten zelf actief bijdragen aan deze bewustwording. In het voorjaar van 2019 organiseerde LUMOS de vertoning van een documentaire, deze werd ingeleid door twee sprekers omtrent moeder- en kindzorg in de regio van de Grote Meren en een bezoek aan HistarUZ (het historisch museum van UZ Leuven). Het was meteen een schot in de roos, we mochten zo'n 280 geïnteresseerden verwelkomen. LUMOS wil in de toekomst op dit elan verder bouwen. Om haar Noordwerking omtrent fondsenwerving, zichtbaarheid en sensibilisatie te versterken wierf LUMOS eveneens een enthousiaste kantoorvrijwilliger aan. Naast sensibilisering van de brede bevolking vinden wij het versterken van de competenties en capaciteiten van onze (terrein)vrijwilligers belangrijk. Hiertoe werkt de net opgestarte transversale werkgroep aan een vormingsdag omtrent ziekenhuishygiëne en wondzorg.

REGIONALE VORMINGEN EN SAMENWERKING MET LOKALE EXPERTEN

LUMOS streeft naar het inbedden van haar activiteiten in een breder regionaal netwerk door ziekenhuizen uit het Zuiden in een uitwisselingsnet met elkaar te verbinden. Teneinde meer duurzaamheid, eigenaarschap en lokale zelfredzaamheid na te streven wil LUMOS in de toekomst eveneens meer lokale experts ondersteunen en inschakelen als lokale medewerkers in haar activiteiten. Lokale experts kennen immers beter de context van de zorg en de pathologie in hun land of regio en kunnen meer continuïteit garanderen. Bovendien verlaagt dit de ecologische voetafdruk van LUMOS. De vliegtuigreizen in het kader van -internationale zendingen zorgen immers voor een grote CO₂-uitstoot.

Lokale experts kunnen eveneens ingezet worden in de organisatie van regionale vormingen. Om haar impact en slagkracht te maximaliseren wenst LUMOS, waar mogelijk, in de toekomst meer lokale vormingen te organiseren waarbij medewerkers van verscheidene ziekenhuizen betrokken worden. Langs deze weg wordt het delen van lokale medische expertise, ervaring en competenties gefaciliteerd. Naast de eerder vermelde impact op het eigenaarschap en de lokale zelfredzaamheid versterkt dit de ziekenhuizen op medisch-inhoudelijk vlak.

BLIJVENDE ONDERSTEUNING VAN DE PARTNERS IN KAMEROEN

Omwille van de aanhoudende burgeroorlog in de Noordwestelijke (Engelstalige) Provincie van Kameroen kan LUMOS nog steeds geen zendingen organiseren naar de ziekenhuizen in Shisong, Njinikom en Bafut. Bovendien is de bereikbaarheid van de ziekenhuizen voor de lokale bevolking erg afgenomen. Teneinde het vruchtbare partnerschap dat met de TSSF in Kameroen is opgebouwd te behouden, zal LUMOS in 2019 samen met deze partner de mogelijkheden exploreren om hen te blijven ondersteunen in de ziekenhuizen en zorgcentra die ze in de andere (Franstalige) provincies van Kameroen omkaderen. Hiertoe wordt in 2019 een prospectiezending georganiseerd. Verder blijven we zoeken naar alternatieven om de eerdergenoemde ziekenhuizen van op afstand te blijven ondersteunen.

NIEUWE SAMENWERKINGSVERBANDEN

In 2017 startten Memisa en AZV in Benin hun DGD-vijfjarenprogramma. De activiteiten van LUMOS in Benin maken integraal deel uit van dit programma, zo kwam LUMOS ook in contact met de andere begunstigde ziekenhuizen van het programma. Door de groeiende vraag vanuit deze ziekenhuizen naar ondersteuning van LUMOS zullen we in 2019 de mogelijkheden evalueren om een aantal van onze capaciteitsversterkende activiteiten uit te breiden naar twee extra ziekenhuizen. Waarschijnlijk zal dit voornamelijk onder de vorm van regionale vormingen gebeuren.

In Rwanda zal in 2019 het nieuwe partnerschap met het CHUB verder uitgebouwd worden. De organisatie van regionale vormingen ter ondersteuning van verscheidene ziekenhuizen behoort ook hier tot de toekomstige uitdagingen.

SAMENWERKING MET PARA- EN BIOMEDISCHE OPLEIDINGEN KU LEUVEN EN UCLL

LUMOS wenst haar band met de faculteiten van de Groep Biomedische Wetenschappen van de KU Leuven en het Programma Gezondheid van UCLL te vergroten. Enerzijds door stagiairs van de KU Leuven en UCLL in haar partnerziekenhuizen meer te betrekken bij de werking van LUMOS. Ook met betrekking tot de voorbereiding van vrijwilligers en stagiairs kunnen de handen meer in elkaar geslagen worden. Het versterken van de band met haar natuurlijke partners KU Leuven en UCLL is een belangrijke uitdaging voor de toekomst.

TUSSENTIJDSE EVALUATIE VAN DE PROGRAMMA'S IN BENIN EN DR CONGO

Alle DGD-vijfjarenprogramma's dienen in 2019 een tussentijdse evaluatie uit te voeren. De activiteiten van LUMOS in Benin en DR Congo maken deel uit van het vijfjarenprogramma van AZV en Memisa. Ook LUMOS hoopt uit deze evaluaties informatie te verkrijgen over haar sterktes en verbeterpunten. Verder worden de capaciteitsversterkende trajecten, die in Benin onder begeleiding van AZV zijn uitgewerkt, in 2019 - 2020 geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd. Hiertoe zullen de ziekenhuizen opnieuw een zelfevaluatie doen van waaruit ze hun noden identificeren. LUMOS zal hier opnieuw aan meewerken.

BESTUUR EN OPERATIONELE WERKING

Het bestuur van LUMOS is samengesteld uit klinici, wetenschappelijke onderzoekers, verpleegkundigen, paramedici en administratieve en technische medewerkers. Zij vertegenwoordigen UZ Leuven, de Groep Biomedische Wetenschappen KU Leuven en het UC Leuven-Limburg campus Gasthuisberg. Daarnaast is een vertegenwoordiging van de Centrale Diensten van de KU Leuven en van de VZW Ontwikkelingshulp Artsen- en Apothekers-Alumni Leuven. Het dagelijkse bestuur wordt verzekerd door de kernraad. De raad van bestuur fungeert als toezichts- en besluitvormingsorgaan.

De operationele werking van LUMOS is gestructureerd in regionale werkgroepen (Benin, DR Congo, Kameroen en Rwanda) die de hoofdactiviteiten uitvoeren. Overkoepelend bestaan een aantal transversale werkgroepen, die de regionale werkgroepen met elkaar verbinden en ervaringsuitwisseling faciliteren. Die werkgroepen zijn eerder thematisch (bijvoorbeeld wondzorg en ziekenhuishygiëne) en ondersteunend (bijvoorbeeld IT en logistiek) georiënteerd en bouwen specifieke expertise op, die ze aanbrengen bij de verschillende regionale werkgroepen.

LUMOS werkt uitsluitend met vrijwillige medewerkers, met uitzondering van een voltijdse coördinator en een halftijds administratief en logistiek medewerker. De vrijwilligers zijn allemaal deskundigen op een bepaald medisch gebied of in een ontwikkelingsrelevante sector. Zij investeren een aanzienlijk deel van hun vrije tijd in LUMOS, zowel in de administratieve, organisatorische en logistieke ondersteuning van de werking in België als in de uitvoering van de medische zendingen in de partnerziekenhuizen.

BESTUURSORGANEN

RAAD VAN BESTUUR

em. prof. dr. Jan Verhaegen (voorzitter)
em. prof. dr. Marc Vervenne**
prof. dr. Chris Van Geet
prof. dr. Paul Herijgers**
prof. dr. An Sermon*
prof. dr. Michaël Casaer*
prof. dr. Daphne Hompes*
prof. dr. Filip Rega*
em. prof. dr. Daniel Daly**
prof. dr. Ann Van Schepdael**
dr. Toon Quaghebeur***

Jan Verhaeghe
Luc Baudempres
Lucia Vandueren
Koen Balcaen
Martine Dekoninck**
Laurens Rademakers**
Elies Van Belle
Sandy Groeninck

KERNRAAD

em. prof. dr. Guy Marchal (voorzitter)
em. prof. dr. Marc Vervenne**
dr. Carla Verpoorten
dr. Toon Quaghebeur***
em. prof. dr. Hugo Devlieger****
dr. Natalie Lorent****
prof. dr. An Sermon****
Jan Verhaeghe
Michaël Verwimp ****
Sandy Groeninck

* vertegenwoordiger medische raad UZ Leuven
** vertegenwoordiger KU Leuven
*** vertegenwoordiger UCLL Programma Gezondheid
**** voorzitters regionale werkgroepen

COÖRDINATIE EN ADMINISTRATIE

Sandy Groeninck – coördinator
Ruth Jamaels – administratief en logistiek medewerker

LUMOS DANKT U VOOR UW ONMISBARE STEUN EN INZET!

Sinds haar oprichting kan LUMOS UZ Leuven rekenen op de trouwe en professionele inzet van haar vrijwilligers, die haar missie en medische activiteiten in Afrika realiseren. Zij stellen hun vrije tijd op vrijwillige basis ten dienste voor de uitvoering van de activiteiten van LUMOS. Die activiteiten zouden evenmin mogelijk zijn zonder de substantiële financiële, logistieke en administratieve steun van de verschillende diensten binnen UZ Leuven, de Groep Biomedische Wetenschappen en de algemene diensten van de KU Leuven, alsook van het Programma Gezondheid van UCLL. Het bestuur van LUMOS is hun allen zeer dankbaar voor hun engagement en ondersteuning.

Een uitdrukkelijk woord van dank gaat uit naar de instellingen, organisaties, bedrijven en partners die elk op hun wijze LUMOS bijstaan in de uitvoering van haar opdrachten en naar de vele gulle schenkers voor hun bijdragen in 2017 en 2018.

We vermelden hier graag de voornaamste instanties en bedrijven:

Financiële steun

- UZ LEUVEN
- KU LEUVEN GROEP BIOMEDISCHE WETENSCHAPPEN
- REGA INSTITUUT VZW
- UCLL PROGRAMMA GEZONDHEID
- ROTARY CLUB ZAVENTEM
- MONDIALE ADVIESRAAD BALEN-OLMEN
- IMELDA VZW
- STAD LEUVEN

Logistieke en materiële steun: schenking van medisch materiaal en goederen

- UZ LEUVEN
- KU LEUVEN
- HOSPITAL LOGISTICS
- AZ ALMA EEKLO - SIJSELE
- MCH LEUVEN
- VROEDVROUWENPRAKTIJK VITA NOVA

Structurele en operationele partners

Een welgemeende **dankjewel** en **proficiat** aan alle medewerkers die zich in 2017 en 2018 hebben geëngageerd voor de diverse activiteiten van LUMOS. Hun tijd en energie zijn van onschatbare waarde.

We kunnen niet genoeg herhalen hoe belangrijk hun daadwerkelijke engagement is voor het slagen van de medische ontwikkelingsactiviteiten van LUMOS. Achter de schermen zijn wekelijks tientallen vrijwilligers actief voor de organisatorische, administratieve en logistieke ondersteuning van de werking in België. Zij staan LUMOS bij in de voorbereiding, de ondersteuning en de opvolging van de activiteiten en zendingen: het verzamelen en verzenden van medisch materiaal, het opzetten van evenementen, het informeren van nieuwe vrijwilligers, het verlenen van administratieve bijstand aan de werkgroepen en zoveel meer.

LUMOS wenst ook uitdrukkelijk alle UZ Leuven-, KU Leuven- en UCLL-medewerkers die betrokken waren bij de Zuid-Noorduitwisselingen met onze Kameroense partners te bedanken voor hun inzet in deze zeer positieve samenwerking. Het is niet mogelijk iedereen hier op te sommen. Daarom beperken we ons tot enkele spilfiguren. Professor Chris Van Geet nam vanwege haar mandaat van vice-rector van de groep biomedische wetenschappen en van universitaire ontwikkelingssamenwerking in de zomer van 2017 afscheid als voorzitter van de werkgroep Benin. Zij blijft actief als lid van de raad van bestuur en vrijwilliger van de werkgroep Benin. In het voorjaar van 2017 overleed Zuster Wivine te Kisantu. Zij was de initiële verbinding tussen LUMOS en Kisantu en bleef als gastvrouw voor onze vrijwilligers op zending aldaar steeds langs de zijlijn betrokken op onze activiteiten.

Een medebezieler van LUMOS getuigde als volgt:

De diepgang van waaruit zuster Wivine leefde, zich inzette en omging met mensen was uniek. Ze was gastvrouw, bezielster, wijze raadgeefster en bovenal een rots in de branding in het mooie, maar soms woelige Kisantu-gebeuren. Voor ons, mensen uit het Noorden, was zuster Wivine de perfecte gids, de vertaalster van de leefwereld van de Kisantu-samenleving. Wij blijven zuster Wivine heel dankbaar dat zij zoveel innerlijke rijkdom die ze bezat deelde met ons, met steeds het goede voor ogen voor al wie haar dierbaar was in Kisantu, en dat waren er velen.

MEER INFORMATIE?

LUMOS - UZ Leuven
Herestraat 49
3000 Leuven
België

Tel.: +32 (0)16 34 18 55
E-mail: lumos@uzleuven.be
www.uzleuven.be/lumos
www.facebook.com/lumos.uzleuven

UW FINANCIËLE STEUN AAN LUMOS WAARDEREN WIJ ENORM!

U kunt de projecten en werking van LUMOS steunen op het rekeningnummer van het Fonds LUMOS KU Leuven

BE45 7340 1941 7789
BIC KREDBEBB
LUMOS - KU Leuven, Oude Markt 13, 3000 Leuven

Gestructureerde mededeling:

- Algemene werking LUMOS: 400/0011/34636
- Benin: 400/0013/39144
- DR Congo: 400/0013/38841
- Kameroen: 400/0013/38942
- Rwanda: 400/0013/39043

Fiscaal attest vanaf giften van 40 euro

WENST U LUMOS TE STEUNEN MET EEN LEGAAT?

Contacteer vrijblijvend de LUMOS-coördinator voor een discreet gesprek of meer informatie.
Sandy Groeninck: +32 (0)16 34 18 55